Principatele Române înaintea Europei: o carte-manifest a principelui Gheorghe Bibescu

Prof. univ. dr. GHEORGHE BICHICEAN
Univ. „Petru Maior" Târgu-Mureş

Abstract

Romanian Principalities in Front of Europe: A Manifest-Book of Prince Gheorghe Bibescu

The purpose of this paper is to reveal a book of small dimensions that can be found today at „Astra" Library from Sibiu. It has been first writen in French, in 1856, in the context of the Peace Conference from Paris, by Gheorghe Bibescu, the former ruler of Wallachia, who signed it with the pseudonym Sanejouand; one year later, it has been translated into Romanian and published by using the Cyrillic alphabet.

The book has not been known so far and its importance consists on revealing Gheorghe Bibescu's attitude towards unity, so as his knowledge on Romanian history, as we may conclude by considering the historical, political and legal arguments he has brought out.

Keywords: *Romanian Principalities, Gheorghe Bibescu, 1856, Romanian unity, "Astra" Library, Sibiu.*

În colecţiile speciale ale Bibliotecii ASTRA din Sibiu - Cota C.l./88, nr. inventar 2715 - se găseşte o carte de mici dimensiuni, care mi-a atras atenţia de la început prin titlu (***Principatele Române înaintea Europei***), prin conţinutul şi mesajul său, prin momentul redactării şi publicării. Cartea a fost scrisă de Gheorghe Dimitrie Bibescu, principe al Ţării Româneşti în perioada 1842-1848.[1]

Gheorghe Bibescu a scris şi publicat această carte în anul 1856 la Paris, în momentul desfăşurării Conferinţei de pace care a urmat războiului Crimeei (1853-1856). Conferinţa de la Paris s-a reunit în perioada 25 februarie - 30 martie 1856, fiind prezidată de contele

[1] Gheorghe Bibescu s-a născut la Craiova în anul 1804 şi a murit la Paris, la 1 iunie 1873.

BDD-A19401 © 2008 Biblioteca Judeţeană Mureş
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 18:00:38 UTC)

Walewski, ministrul de externe al Franţei. Rusia a fost marea perdantă în urma războiului şi a hotărârilor Conferinţei. La Paris s-a proclamat autonomia Principatelor Române, supunându-se hotărârii unirea Moldovei cu Ţara Românească şi internaţionalizarea Dunării. Rusia, care nu mai conta ca putere în Europa, era obligată să retrocedeze Moldovei trei judeţe din sudul Basarabiei (anexate cu „bunăvoinţa" Turciei prin pacea de la Bucureşti, în 1812), adică Bolgrad, Cahul şi Ismail. Un adevărat act de justeţe ar fi impus ca întreg teritoriul dintre Prut şi Nistru să revină Moldovei.

Discuţiile aprinse şi interesele divergente în privinţa unirii Principatelor Române au împărţit marile puteri în trei tabere. Franţa, prin glasul contelui Walewski, Rusia - care, ca ţară învinsă, dorea să obţină o pace cât mai puţin defavorabilă -, Prusia şi Italia (ambele urmărind scopuri identice, adică realizarea unităţii politice) s-au pronunţat fără rezerve pentru unirea Principatelor; Anglia s-a pronunţat cu rezerve, ştiut fiind faptul că ori de câte ori se redeschidea „problema orientală," interesele ei puteau fi atinse prin împărţirea „moştenirii Imperiului otoman;" Austria şi Turcia au fost de la început împotrivă, ambele fiind „beneficiare" ale stăpânirii unor teritorii româneşti de importanţă majoră pentru imperiile lor, susţinând că „popoarele" celor două Principate nu doresc unirea. De aceea s-a hotărât consultarea lor în cadrul Divanurilor Ad-hoc, organe consultative cu reprezentare socială largă. Falsificarea alegerilor în Moldova de către caimacamul Nicolae Vogoride a provocat un adevărat scandal diplomatic, iar un nou război a putut fi evitat doar prin compromisul realizat de Franţa şi Anglia, în urma întâlnirii dintre suveranii celor două ţări la Osborne. În ciuda manevrelor Turciei şi a hotărârii Conferinţei de la Paris din 1858, cele două Principate Române s-au unit, prin alegerea lui Alexandru Ioan Cuza ca domn la 5 şi respectiv 24 ianuarie 1859 (Iaşi şi, respectiv, Bucureşti).

În acest context, fostul principe al Ţării Româneşti, Gheorghe Bibescu, s-a dovedit a fi un adevărat apărător al idealurilor de unire ale celor două Principate dunărene, inflamând prin mesajul său spiritele unioniste şi dovedindu-se un foarte bun cunoscător al istoriei românilor. Argumentele pro-unioniste pe care le aduce sunt de ordin istoric, juridic şi politic, subliniind statutul politico-juridic al Principatelor române de-a lungul veacurilor în raporturile cu Înalta Poartă şi cu celelalte mari puteri europene interesate mai mult în promovarea propriilor interese în spaţiul

BDD-A19401 © 2008 Biblioteca Județeană Mureș
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 18:00:38 UTC)

românesc, devenit loc de intersectare a rivalităţilor acestora, care au îmbrăcat de cele mai multe forme violente.

Scrisă într-o primă ediţie în limba franceză, cu titlul ***Les Principautés roumains devant l'Europe***, semnată cu pseudonimul Sanejouand, cartea a fost tradusă în româneşte un an mai târziu sub titlul ***Principatele Române înaintea Europei*** (Paris, Amyot, 8, Rue de la Paix, 1857). Această carte a fost semnalată de Nicolae Iorga în lucrarea ***Istoria literaturii româneşti în sec. al XIX-lea*** (vol. III, 1909, p. 78), de Lucian Predescu în ***Enciclopedia Cugetarea*** (Bucureşti, 1940), iar mai târziu de Mihail Straje, în ***Dicţionar de pseudonime, alonime, anagrame, asteronime, criptonime ale scriitorilor şi publiciştilor români***" (Bucureşti, Ed. Minerva, 1973, p. 69).

Scrierea, textul slavo-român, evidenţiind o combinare a caracterelor slave cu cele latineşti, dovedeşte că ne aflăm în perioada de tranziţie spre adoptarea alfabetului latin.

Interesul pentru această lucrare este, în opinia noastră, de o mare actualitate, cartea nefiind semnalată între luările de poziţie pro-unioniste din perioada premergătoare unirii. Cartea dezvăluie în acelaşi timp caracterul principelui Gheorghe Bibescu care, deşi nevoit să abandoneze tronul Ţării Româneşti la 1848, s-a dovedit fidel cauzei româneşti a Unirii de la 1859.

I. TRANSLITERAŢIE

PRINKIPATELE ROMÎNE ÎNAINTEA EUROP□.

trad8k□ie DU□E SANEJOUAND.

PARIS, AMYOT, 8, RUE DE LA PAIX, 1857.

□8blikînd a□este foi as8□ra □rin□i□atelor Romîne, am a□8t dre□t □int□ a□□rarea 8n8i □rin□i□ sakr8, a□ela al inde□endin□ii □o□oarelor □i al res□ektăl8i na□ionalit□□ilor.

Dest8le a□ionalit□□i s8a8 stins din E8ro□a. Fiind-k□ a mai r□mas 8na □e kare traktatele □ele mai □ekî, □rek8m □i □ele mai no8i, □i mai k8 seam□ traktat8l de □aris, o □pote□e, rek8noskîndso □i □arantînd8o, □el □8□in a□easta fi□ □es□ektat□, □i atît □8terea kît □i intri□a r□mîie f□r□ de res8ltat din ınaintea dre□t8l8i.

□□rile, a k□ror ka8z□ dorim s□ a□□r□m, ne sînt k8nosk8te. O □etre□ere îndel8n□at□ în □rin□i□ate, □i 8n st8di8 serios al st□ri□ □o□sla□iilor, al n□ra□8rilor, al □rad8l8i de □i□ilisa□ie, ne □8n8 în stare a trata a□east□ kestie, de n8 k8 talent, □el □8□in k8 s8k□es, □entr8 □eea □e se atin□e de ade□□r8rile istori□e, □i □oate de j8ste□a obser□□rilor mele.

□8tea-□om oare l8mina îdest8l o desbatere atît de im□ortent□ □entr8 Romînia, □i a-i □l□ti ast-fel, d8□e □8terile mele, datoria os□italit□□i!

De□embri8, 1856

BDD-A19401 © 2008 Biblioteca Judeţeană Mureş
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 18:00:38 UTC)

PRINKIPATELE ROMÎNE ÎNNAINTEA EUROPII.

Partea întii8.

I.

Kestia or□anizа□ii □rin□i□atelor de kare □enim ast□zi s□ □orbim □8blik8l8i, e 8na din a□elea kare traktat8l □aris8l8i a es□8s, f□r□ s-o hot□rask□.

Desb□t8t□ de mai m8lte orî de □ele mai im□ortante or□ane ale □resii □eriodi□e, tratat□ □rin re□iste, □rin bro□8re □i k□r□i. A r□mas k8 toate a□estea înk□ □în□ akum obsk8r□ □i nek8nosk8t□.

Di□loma□ii □i oamenii de Stat, ad8na□i k8 solemnitate la Kon□res8l din □aris, □□rea8 k□ n8 se înkred8 □ro□riilor lor l8mini, □rel8n□ind o sol8□ie □e kare omni□oten□a lor î□ □8nea8 în □azi□ie d'a o deslega.

8rmeaz□ s□ ne întristum d'ast□ □rel8n□ire? sa8 8rmeaz□ din kontra s□ fim m8l□8mi□i? negre□it, în asemenea îm□rejур□ri, ori □e întîrziere e fatal□. □rin□i□atele Romîne s8s□in□ ad□st□rii □i nerî□darea lor e k8 atît mai □iie □i mai le□itim□, k8 kît agonia ad□st□rii □i nesi□8ran□a kestiilor □itale, □entr8 ele, se adaog□ □rin îndel8n□itele s8ferin□e ale ok8□a□ii streine. □entr8 to□i, afar□ de Romîni, r□s□oi8l □i relele sale a8 în□etat. □□mîntăl R8sii, *□stere beli□erant□*, este liber, □i al Moldo-Pomînii, *de □i ne8tr8*, e înk□ d8□e înkeerea □□□ii ok8□at de armiile streine. Ast□ ok8□a□ie, □rin□i□atele n'a8 □ro□okat'o; □i n'are ni□i 8n □retest, d8□e k8m n'are nikî 8n dre□t.

E8ro□a ok□identa□, kare n'a intrat în Bosfor de kît ka s□ r□s□8nz□ tre□eri □r8t8l8i, □oate ea dar s□ îng□d8e A8stria□ilor □eea □e, din kontra, din □artea R8□ilor □ri□ea ka *kas□s belli?* Moldo-Romîniea n8 s'a mînt8it de □rotektorat8l □ar8l8i, de kît ka s□ intre s8bt alt □rotektorat no8, □e în îm□rejур□rile de fa□□, se □oate □ri□i ka o ade□□rat□ a□□sare?

Bedea-□a ea oare, dre□t8rile □i □ri□ele□iele sale, nekontestate de nimenî, k□lkate d8□e 8n r□sboi8 între□rins □entr8 s8s□inerea dre□t8rilor?

II.

Fiind-k□ armia Anglo-Fran□ez□ a8 e□ak8at Krimeea, n8 treb8e s□ kredem k□ r□sboi8l s'a8 sfîr□it. Kîm□8l de b□t□lie s'a str□m8tat, □i armiile n8 mai sînt a□elea□i; dar r□sboi8l exist□ înk□, 8n r□sboi8 s8rd, □lin de fine□□ □i strate□ie, ai k□ror n8mai taktikî a8 skimbat n8mele; Generalilor le a8 s8k□edat □oliti□ii.

Moldo-Romîniea e ast□zî kîm□8l b□t□lie□i, sa8 mai bine kîm□8l intri□elor. A□easta e soarta astop nenoro□ite □□rî de kît□-□a □reme înkoa□e. □ozi□iea □eorafik□ es□lik□ îndest8l trista sa stare.

Sit8at□ între tre□i mari im□eriur□, fie-kare dintr'însele a8 dorit s'o kotr8eask□.

T8r□iea are dre□t8rî de *st□□eranitate*, □e kare ka8t□ nekontenit ale skimba în dre□t8rî de *st□leranitate*.

R8siea s8s□in□ d8□□ dre□t8rile de □rotektorat □e dobîndise □i □e kare le a □erd8t.

A8striea ar □oi □i dînsa s□ konfis□e în benefi□i8l ei dre□t8rile □e a □erd8t R8siea.

8n Stat slab n8 □ate fi f□r□ □ag8ba sa îm□res8rat din toate □□r□ile de trei stat8rî mari. □oloniea k□z8; Moldo-Romîniea se afl□ deja în agonie.

□rintr'o gre□eal□ a R8sie□, E8ro□a ok□identa□ □e dormea, deskise oki□. Fran□a □i Englitera s□ ba□e înk□ bine de seam□ ! A bir8i n8 este nimik, dak□ □ine-□a n8 □tie s□ asig8re fr8ktele bir8in□e□. În zadar s'ar fi □□rsat atîta sîn□e, daka ka8zele r□sboi8l8i ar eksista înk□, daka dre□tatea □i eks□itatea n8 □or dobîndi le□itima lor8 îndest8lare, daka no8i ambi□ii □or mai strika înk□ □a□ea E8ro□ii. □e r8inele □ekilor8 traktate, e de treb8in□□ a se zidi 8n8 edifi□i8 teme□nik8, □i edifi□i8l8 n8 □a fi astfel8 de kît8 kînd □a a□ea de baz8 dre□t8l8 □o□oarelor8, □i kînd mai nainte de toate kon□en□iile □ele no8i □or8 res□ekta dre□t8rile □ele □ekî.

III.

Din treî marî Im□eriurî □e m□r□inesk □rin□i□atele, n8mai 8n8l are oare-kare dre□t8rî as8r□-le: a□esta este T8r□iea, în□□ □i a□ele dre□t8rî sînt m□r□inite l□m8rit □rin ka□it8la□iile de la kare î□i trag ori□ina.

□el dintî8 traktat81 al Moldo-Romîniî e de la an8l 1393; □i f8 înkeeat la Niko□oli între Mir□ea întî□8 □i baiazet întî□8. Al Molda□ii dat□ de la an8l 1513, s8bskris de □rin□8l □ogdan □i s8ltan8l Selim I-8l.

□e ko□rindea8 a□ele traktate? □e dre□t8rî akorda8 ele □□r□ilor kontraktante? Iat□ □e e de treb8in□□ s□ □re□is□m k8 essaktitate.

Traktatele a□estea asig8ra8 □rin□i□atelor: Nek8tro□irea □□mîntăl8i, o□rind □e orî □e M8s8lman d'a intra în □ar□ f□r□ de □ri□in□ bine-k8întat□, □i f□r□ de □oea G8□ern8l8i □□ri□;

□□strarea reli□ie□, □i de□□rtarea k8lt8l8i maxometan;

BDD-A19401 © 2008 Biblioteca Județeană Mureș
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 18:00:38 UTC)

Dreptul d'a se gîuerna dîn droriile lor leui, fîrî de amestekul gîvernîlui Otoman întru nimik în trebile din lîntru ale rinipatelor;

Dreptul d'a alea rinui kreptinï, aleï de Eiskoiï ši boierii îriï, ši dreptul alestor rinuii de iea šši de moarte asîra sîšilor lor, kîm ši a deklara rîsboi saa a înkeea šale.

În skimbul alestor garanii, la kare se adîoga din partea îriii îndatorirea d'a roteše rinuiatele, alestea din urmî se îndatoraa, ši din partele, a îlti un tribut anal ši a rekînoaše sîremaiea Sultanîlui asîra Sîeranilor lor.

Iatî kare fîrî konenuiile între rinuiate ši šoarta Otomanî; negreit kî šoarta tratînd în alest kiî kî dînsele, trata de bun šoe a eï, kîï este tiut kî ea era atunši în kîlmea îsteriï sale, ši kî, în lok d'a riimi leui, ea le dikta altora.

IV.

šoarta, kare trebui s'o mîrtirisim, n'a kontestat niî odatî în rinuiî dreptrile ši riuileiele rinuiatelor, ea le a kîlkat adesea în uiioare rin fašte. În lok d'a merita ši d'aï atrše simatiile Romînilor rin resektarea traktatelor ši îndešlinirea kî skîmîtate a îndatoririlor sale, ea însîfla neînkrederea kîlkînd maï mîlte klaîse esenuiale ale stiîlauiilor. Ea kotroši îîmîntîl Romîniï, rîdikî fortereše še kare le okîša, kî garnizone kare sokotindîse în îîmînt rîjmîesk, înrîtia îmrejîrî jafîrï ši omorîrï. Maï în urmî îndešlinind šoinša sa la dreptul še rekînoskîse formal rinuiatelor d'a aleše însele še šefîl lor, ea skimbî še rinuii îîmînteni rin rinuî streiniï.

Astî šolitikî atît de îtîmîtoare intereselor îrîii rekît ši de rea kredinîî, aîš rezîltatîl še urma sî aibî. Romîniea, aîsatî kî asrime, kaštî în reazîm še lînîî îsterile kreptine še o înkonîra. Rinîl Romîniï, rînkoeanîl, se îndreptî maï întuiî kître Aîstria, dar maï še urmî atras de birîinele lîi šetrî šel mare, kare îi fîgîdîise ka ši rinîlîi Moldauiï, Kantemir, indešendenša rinuiatelor, se îndreptî kître aîesta ši se îndatorî a-ï îîne la disîoziie în korî de armie d'ajîtor ši a-ï aîroliziona tot într'o šreme ši armia lîï.

Ešenimentele aîestîi rîsboiî sînt kînoskîte. šetrî šel mare înkee kî šoarta traktatîl de la îrît; ši mîlîsmit kî-ši skîî armiea sa, îîrîsi î'amîndoï aliaui rîsbînriï îriii. Kantemir fîi în Rîsiea, iar še rînkoeanîl îl tšearî la Konstantinoîol îmreînî kî treï fiï ai sîi.

Astî alianî kî streiniï, la kare Romîni se îzîserî din nenoroire sîšîi rin mari sîferinše, urma sî fie o mîntîitoare rešestire šentrî šoartî. Se folosi šoarta de dînsa saî nî? Îši skimbî ea šolitika? Se neîoi sî întoarkî sîre dînsa inimile Romînilor rin essekîtarea îndatoririlor še kontraktase, ši resšektarea dreptîrilor še kezîîise? Din nenoroire nî: Dekaitarea rînkoeanîlăi fî semnalîl înei šerioade ši maï fatalî. Atînîï înšeše îndelîngata serie a rinuilor Fanarioti, - arendaï maï bine de kît rinui, - nîmiï de šoartî kî titlî de *beiî*, konfiskînd ast-fel šekiîl dreptul al rinuiatelor, adikî aše la d'aï nîmi Domnitoriï.

Kare fî administraia Fanarioilor? Ea se šoate karakteriza în doî kîinte, *înzîtorî* ši *jefîitorî*. Libertatea šolitikî šeri dinreînî kî armiea Romînî ši adînrile obšteti; dreptatea se kîmîra kî banï, komerîl înšetase, šoarta lîoa din šarî šrodîktele kî šrešîl še ea însîi xotra, arikîltîra aîš ašeeaï soartî ka ši armia ši adînarea obšteaskî: šorietarîl ka ši îîranîl eraî deskîrajaï de dajdiï. Adšogînd la aîestea liîsa de komînikaie ši tîlxriile, aîesta era šreskîrt tristîl tablîî al stîri rinuiatelor sîbt Gîvernîl Fanarioilor, al kîror nîme, kiar astšzi, nî este šronînat dekît kî groazî ši desgîst în Romîniea.

Aîeastî tristî šerioadî šinî maï mîlt dekît în šeak, în šremea kîrîia 36 Domnï fîrî imîîï nîmaï Romîniï, adešrate liitorï še'ï sîserî toate îsterile fîrî milî.

Atîtea miseriï urma neaîrat s'adîkî reolta. Ea isbîkni la *1821*, în aše laï tim kî reolîšiea Greiï, ši sosirea lîï Iîsilante în rinuiate. Romîni însî deklararî de la înšeît, kî kaîza Greilor še šoea sî tragî še Romîni kî dînui, nî era kaîza Romînilor ši kî skoîl lor reoltînd-se nî era de-a se traše de sîb sîzeranitatea îrui, ši aše la de-a skîtîra tiraniea Domnilor streiniï, ši de a reintra în šekile lor dreptîrï še li se kîlkase.

Tîrliea dar n'aî niî o greîtate d'a înbîui elementîl reolîlionar grek în rinuiate, ši Sîltanîl rintr'o skimbare a šolitiii, arîtînd-se, kredinioilor Romîni, leal šekilor kalitîlaii, deklarî, rintr'înî Xati-šerif, hotîrîrea sa d'a înkrede în iitor îîmîntenilor kîrma rinuiatelor.

Tîrlia ar fi fîkît bine atînî d'a komlekta oera še înšeîse, ši d'a eaksa rinuiatele, kîî lîsînd o armie de oksîaie, ea dete Rîsiei în rilej, še kare aîeasta din urmî me mîlt îl kîsta, d'a intereni în faoarea Moldo-Romînilor.

V.

Desbtînd kî iskîsinî aîeastî jîstî kaîzî a rinuiatelor, kabinetîl de Sant šetres-îîrg reklamî eaksoarea teritoriîlăi Romîn de trîele Otomane. Konenšiea de la Akerman între Rîsiea ši šoarta fî rezîltatîl aîeptii reklamaii (1826). Se šitea, între altele, ši aîeastî însemnatî klaîzî:

BDD-A19401 © 2008 Biblioteca Judeţeană Mureş
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 18:00:38 UTC)

Osłodariĭ (saș łoełozi) se łor alełe în amîndoł aleste łłrî de adșnłrile łenerale ale diłanelor, dintre boeriĭ łłmîntenĭ. Ei łor łriimi întłrirea de la łoartł... Nș łot sł fie dełłrtaĭi de kît kș łriimirea Rșsiĭ. În kaz de skoatere, demisionare saș moarte a șnșia din domnĭ interimșl se ła kîrmși de Kaimakamĭ nșmiĭi de diłanșl łrinłiłatelor." Rșsiea nș deklarase atșnłi łentrș întîia oarł kł se interesł de soarta łrinłiłatelor. Maĭ de mșlte orĭ, łi înkł de la 1774, în traktatșl de la Kainarłi łi în łele de la Iałĭ (1812), łrotestase în fałoarea łriłilełiilor lor.

De este o łatorie a fi łine-ła drełt, kiar kș łrłjmașlșl słș, ałeastł łatorie e maĭ sfîntł în șrma șnei birșinłĭ. Kł Rșsiea ar fi dorit înkorłorarea Romînieĭ kș statșl słș, niłĭ nșmai înkałe îndoialł. Dar łeea łe trebșe sł młrtșrisim, este, fiindkł adełłrșl are łi el łrerogatiłele sale, kł amestekșl Rșilor în łrinłiłate a fost din originł łi łînł maĭ înkoałe bine-łoitor łi okrotitor Romînilor. Orĭ kare ar fi fost skoșrile lor askșnse łi łederile ambiłioase łe ałeaș łrotełînd łrinłiłatele łi stłrșind în a sșsłine aștonomia lor, nș ne łștemołri kș toate ałestea, d'a nș młrtșrisi kł Rșsiea a ałłrat mșlt timł, łi kș efikałitate, niłte drełtșrĭ łe kare łoarta le kłlkase în łiłioare.

Ar fi oare drełt a esłloata astłzĭ, în desfałoarea łrinłiłatelor, temerea łe însșfla kș drełt kșłînt ambiłia rșsł înaintea rłsboișlșĭ, nș nșmaĭ ka sł nș li se dea nimik łi înkł ka sł li se ia łi łeia łe łrotekłia rșsł le łłstrase?

O asemenea łșrtare în łriłinła Romînilor, n'ar fi niłĭ dreałtł, niłĭ bine înłeleasł, łi în lok d'a fi łłgșbitoare Rșsieĭ, ea ar asigșra din kontra înfiinłarea inflșinłei sale, łe kare iar łșne sł łlłteaskł, ka sł zik ała, toate keltșielile rłsboișlșĭ, łsîndș-ĭ dșł lșłł într'o kondiłie łi maĭ rea de kît ałeea în kare le łșsese łrełonderenła Rșsiĭ.

Sł ne întoarłem la Istorie.

Konłenłiea de la Akerman libera łrinłiłatele de okłałiea Otomanł, łi łeea łe e maĭ mșlt, este kł ea stiłșla kł łrinłi în lok d'a fi nșmiĭ łi destitșaĭ dșł łoea łorłiĭ, se łor alełe d'akșm înnainte de nałie łe șn termin de łałte ani. Trei anĭ dșł ałeea, la traktatșl de la Adrianołole, Rșsiea reînnoi łekișl łrinłiłiș al alełeriĭ łrinłilor łe łiałł.

Ała dar, adșkîndșłi łineła aminte de miseria łe domnea în łrinłiłate łrin deasa nșmire la tron a arendałilor fanariołi, ła młrtșrisi orĭ-kare i'ar fi łrinłiłele łolitiłe, kł drełtșl d'a alełe łrinłiĭ łi întinderea datł îndelșnłłriĭ łștereĭ lor, eraș doł adełłrate łrogrese. łrintr'ałeasta se asigșra oare kare stabilitate łrołinłiilor bșnșite de łolitika skimbłtoare a sșzeranșlșĭ. Rșsiea łrofita kș iskșsinłł de grełalele łorłi łi le întorłea kș iskșsinłł în fałoarea łolitiłiĭ sale. łrinłiłatele łrin șrmare îĭ fșrł datoare restașrarea łi garanłiea łriłelełielor lor, łi maĭ în șrmł łentrș stabilirea bșneĭ orîndșieli'a șneĭ łrosłeritłłi relatiłe.

De łe Tșrłiea n'a lșoat iniłiatiła șneĭ asemenea łolitiłe? De łe n'a înłeles ea kł adełłratșl eĭ interes era d'a łroteja łe Romînĭ, ast-fel în kît sł nș maĭ aibł trebșinłł d'o altł łrotekłie? Kșm nș s'ar fi inflșenłat łrinłiłatele de o łrotekłie kare nș se manifesta la înłełșt de kît kș bine-fałerĭ?

La 1828, se deklarł rłsboișl între Rșsiea łi łoarta. Armiea rșsł, în nșmłr de 100,000 oamenĭ, trekș łrștșl, Mareałșl Bitgenstain intrł în Iałĭ, detronł łe Domn łi adresł Moldo-Romînilor o łroklamałie łe'i înłtiinła kł o administrałie łentralł ła fi institșitł sșbt łrezidenłia kontelși łalen. Ałeastł łroklamałie fłłdșea łrinłiłatelor łałea łe kare o doreaș, bine-fałerea asigșratł a șneĭ esistenłe lełitime łi statorniłe, łi łłstrarea tștșlor łriłilełielor lor. łșkșrełti se okłarł ka łi Iałi, łi la 16 Maiș, kontele łalen se ałeazł în noșile sale fșnkłiĭ. Trebșie sł înłetłm a deskrie starea łrinłiłatelor în łremea rłsboișlșĭ. łișmł, foamete, ełizootie, șn frig nesșferit, łi în sfîrłit toate relele se łłreaș șnite kș ałelea ale rłsboișlșĭ.

łałea se sșb-skrise la Adrianołole la 14 Sełtemłrie 1829.

În łriłinła łrinłiłatelor romîne, traktatșl de la Adrianołole fș o noșł łi solemnelł konsfinłire a aștonomiei łia drełtșrilor lor.

Osłoradșl, al kłrșĭ termen era fiksat łe łałte ani, se hotłrî łe łieałł. Kanalșl Dșnłri łînł la șnirea sa kș łrștșl fș łreskris de xotar al łrinłiłatelor. Artikolșl al V-lea maĭ kș seamł imłortant łreskriea: „łrinłiłatele, Romîniea łi Moldała, łșindș-se łrintr'o *kałitșłałie* sșb sșzeranitatea łorłi, łi Rșsiea garantînd łrosłeritatea lor, se înłelełe kł ele îłi łor łłstra toate łriłilełiele łi imșnitłłile de maĭ 'nainte, łi se łor bșkșra de essersarea reliłiĭ lor, kș o sekșritate komłlektł, de o administrałie *indełendentł* łi *nałionalł*, łi d'o întreagł libertate de komerł." De ła obserła łineła kș lșare aminte ła łedea kł traktatșl de Adrianołole nș stiłșla noși drełtșrĭ łentrș Romîni, ałeasta era o rekșnoałtere łrełisł łi solemnelł a łekilor lor libertłłi.

În łirștea ałelșiałi traktat o komisie se adșnł la łșkșrełti ka sł rediłeze Regșlamentșl organik łe șrma sł fie karta saș konstitșiea łłrilor.

łrinłșl ales dșł disłoziłiile date de Regșlament nș era șn łrinł absolșt, łi șrma sł administreze kș konkșrsșl șneĭ adșnłrĭ nałionale, kłreia i se łłstrase drełtșl d'a łota birșl, d'a fałe lełi łi d'a adresa łrinłșlși łlînłerile nałii kiar alergînd la łșterile sșzeranł łi łrotektoare.

Neałłrat Regșlamentșl organik nș este idealșl konstitșieĭ șnșĭ łołol liber. Dar de ła łriłi łine-ła d'ołarte miseriea łi anarłiea în kare kłzșse łrinłiłatele în kșrs de șn łeak de arbitrariș, łi de altł łarte de łi ła arșnka okiĭ asșra ałełtiĭ sołietłłi înkł în leałłn, șnde nș se gșełte de kît boerșl sșs łi łłranșl jos, fłrł klasa de mijlok koałtł łentrș libertate łi kare konstitșe în łłrile łiłilisate nałia în sine, ła rekșnoałte kł Regșlamentșl Organik al Moldo-Romînieĭ era șn mare łrogres łi o konstitșie foarte liberalł łentrș șn łołol ałezat łrin łoziłiea sa łeołrafikł între treĭ gșłerne absolște.

BDD-A19401 © 2008 Biblioteca Județeană Mureș
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 18:00:38 UTC)

De la sfîrşitul anului 1829 şi pînă la începutul anului 1834, Rusiea, ca să asigure essekutarea traktatului de Adrianopole, oksă, prin înţelegere ku Turciea, amîndoă proteguiile, aşteptînd lukrarea reglamentului şi ştiind atît de bine să'şi îndeplineaskă misiea, înkît guvernarea să fie un period de reşedere pentru Romînî.

VI.

Konvenţiea de la Sankt-Petresburg terminî misiea generalului. Prin aşea konvenţie de la 29 Ianuarie 1834, se koprindea şi eşakuarea principatelor de armiile Ruseşti; şoarta din şarteă, rekunoştea formal noua konstituţie şi se îndatora a ştublika un ferman însoţit de un Xati-şerif doă luni dupe skimbul ratifikaţiilor. Xati-şeriful se ştublikă şi fie o noă konsfinţire a dreptprilor, o rekunoaştere reţetatî a indipendenţi lor administrativă şi leţislativă. Principatele se ziţea (Art.4) şi şor faţe în toatî libertatea toate leţile trebuinţioase administraţii lor din lăuntru, şi Moldo-Romînî se şor bukura asemenea d'o indepenţendă *leţislativă komplektă*, pentru tot ţeea ţe priveşte la lukrurile lor din lăuntru. Dupe aşeasta urma să roşedeze la numirea principilor; dar, în virtutea konvenţiă de la Petresburg, amîndoă kurţile, *pentru şea dată numai*, fukură ele aleşerea ţe kare regulamentul organik i-o resevase naţiă. Amîndoă principi, furî dar numiţi de kurţile sşeranî şi protektoare dupe înţelegerea ţe aşură între dînsele, Mixail Sturzea fu numit în Moldaţiea şi Alexandru Gika în Romîniea. Aşeastă din urmă aleţere fu nenoroşitî şi nu întîrzie mult ka să se înkredinţeze de aşeasta, şi naţia şi kurţile. Obşteaska adunare se ţuzu neţoitî a esăne printr'o adresă solemnelă plînţerile şări kurţilor sşeranî şi protektoarî.

Kurţile în urma rugăciuniă adunări obşteşti, orînduir a se faţe o şerşetare administrăriă principiului, în urma kăriea şoarta printr'un firman, ţe akuza ţe principul Gika, îl deşărtă, imputîndu-i nedreptăţile şi abuzurile ţe se săvîrşir în şremea domniă sale3.

Atunşi şentru întîia oară se puse în lukrare Regulamentul organik; aleţerea principului şentru întîiea oară se fuku subt forma konstituţională a şări.

Numele ţe eşi din urna aleţeriă naţionale fu aţela al principului şibeskă. El domnea de şase anî kînd izbukni revoluţiea de la 1848. De la şărmurile Seneă, aşeastă revoluţie trekuse peste Euroţa şi rusunî în Orient. Şibeskă neştînd uşne staţilă revoluţieă şi ne prînd să-ă fie ţef se trase din domnie.

Revoluţiea romînă, şeneroasă în sine, era în împrejurările de atunşi o imitaţie şerikuloasă şentru şară, ţe prin poziţia şi starea sa soţială nu era pregătită la niăte asemenea şenimente.

Tristele sale rezultate nu întîrziară a se arăta, şi o îndoit okaţie de Turşî şi Ruşi, kum şi konvenţia de la Balta-Liman (Mai 1-iu 1849) furî konkluzia revoluţiă.

Prin aşeastă konvenţie se susţenda adunările şi în lokulu lor se adoşta *diţanele ad-hok*, ale kărorur membriă, în lok d'a fi aleşi de naţie, se numeau de principe kare ştea a'i deşărta dupe şoinţa sa. În loku de principi aleşi ţe iaşă, se numea de amîndoă kurţile doi gubernatori ţe kurs de şăte anî. În aşeastă kalitate se aleseră şi se numir Domniă Ştirbeă în Romînia, şi Gr. Gika în Moldaţia.

Konvenţia de la Balta-Liman e şea din urmă ţe s'a înkeeat în priţinţa principatelur între kabinetul Sant-Petersburgului şi şoarta otoman.
Aşi se oşreşte istoria trekutului.

Partea a doua.

VII.

Din astă dureroasă istorie, ale kăriă trăsurî principale le-am skiţat într'un kiă reţede, kare sînt înşăţăturile ţe ştem traţe, kare sînt lekţiile ţe isţorisk şentru şterile esroţene în şeneral şi şentru fie-kare din tr'însele în şartikulur?

Mai 'nainte de toate rezultă kă principatele Romîne sînt *autonome*; şi kă nimenî, niă kiar şoarta, ţe le este sşeranî, n'are dreptul d'a se amesteka în trebile lor din lăuntru.

Al doilea, kă Rusiea, ka skoă d'a slăji proiktele ei de întindere şi konkistă, a garantat principatelor niăte dreptururi ţe kare şoarta, furî d'ale kontesta în principiu, le kălka prin faţte.

Dakă este ţineţa în dreşt de a akuza ambiţia celeă dintîiu, kauza ţelidentă a răsboiului trekut, trebue însă să rekunoaskă kă niă o altă ştere ka Turciea, n'a serşit, prin greţalele sale, aşeastă ambiţie ţe era aproaţe d'ai deşenî funestă.

Aţestea sînt konsideraţiile asupra kărora insistăm.

Bom arăta în urmă kare sunt şerikolele ţe amenin astăzi principatele în dreptururile şi autonomiea lor, şi tot într'o şreme şom înţerka a gusi şi tămăduirea aţestor rele.

BDD-A19401 © 2008 Biblioteca Judeţeană Mureş
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 18:00:38 UTC)

Dșe kșm am esțșs faptele istorișe kș șea mai rișșroasș neșșrtinire, asemenea le șomș diskșta kș sinșeritate. Konklșziele noastre șor fi diktate de sentimentele dreptșți: îndrșznim a ziș kiar de înșeleșerea stșri și a intereselor șșterî lor.

Oameni de Stat aî Turșii arșnkș-și oki asșra trekștślșî, întrebe-se kare aș fost șrișina șrogresșri inflșinșei rșseștî în șrinșiatele Romîne, și nș șor gși alt dekît abșsșrile și ekșesele șșteri gșernșlșî otoman. Abșzșrile șașilor aș silit șrinșiatele a se întoarș sșre șșterile kreștine. Administrașiea Fanarioților, imșșș de șoartș în kontra kaștślașiilor și a traktatelor, a okazionat interșenșia rșș și a dat șrilej șarślșî a lșoa în șrinșiate rolșl de șrotektor și de bine-fșkștor.

Rșsiea înș, kș toatș dibșșiea ei, a fșkșt o mare greșealș amestekîndș-se într'șnș kiș șrea direkt în trebile din lșșntrș ale șrinșiatelor, a kșror afekșie aș șierdșt-o nșmaî din șrișina aș easta. șn șoșol este ka șn kal de bșnș șiș, ș kare mîna ș e'l kondș trebșe sș fie foarte șșoarș ka sș'l șoarte de frîș fșrș d'al sșșra zșbala.

Kș kît Rșsiea eș ia din rolșl ei de șrotektoare, lșînd ș'aș ela de sșeranș, kș kîtș maî mșlt se amesteka în gșernșl Romînii, kș atît ea îș șierdea șoșslaritatea sa. ș i din kontra, kș kît maî ș șin Tșrș ia fș ea sș se simș șșterea eî, kș atît maî mșlt se șterș ea din inimile Romînilor ș ekile șrejșdiș îi în kontra aș eptiî șșterî, ș i în lokșl lor renșștea simș atiile. Traktatșl de la șalta-Liman fș ea maî însemnatș greșealș a Rșsii, kș i șrintr'însșl lșa Romînilor o șarte din șriș ileș iele, ș e kare șrotekș iea sa fșkșse sș li se rekșnoaskș din noș. Rșsia nș se oșri aș i, ea fșkș o greșealș ș i maî mare înkș în zioa kînd, kșlkînd în ș iș ioare indiș endinș a Romîniî, ș e kare o garantase kîș i-ș a anî maî înainte, deklarș în faș a Eșroș iî kș ea ș a ș ștra ka șn gaș iș, șînș la înde eș linirea ș ererilor sale, aș este doș șrinșiate șnde armatele sale ș ș trșnserș într'șn mod nele itim.

Faptele șorbesk maî bine de kît am ș ștea șorbi noi; dar maî kș seamș ș ot arș ta Tșrș iei ș olitika ș e șrmeazș sș aibș în ș iitor în șriș inș a șrinșiatelor. Interesele ei se ș nesk într'aș easta kș îndatoririle ș e kare i le imșșn traktatele. Înkredinș ezese șrinșiatele kș Tșrș ia le ș oește binele, kș este disșșsș ale șroteș e, kș garanș iea aș tonomiei lor le ș a ș eni maî mșlt de la șoartș de kît de la ș ele-l-alte ș ș teri, ș'atșnș i aș este ș ș rî în lok d'ai adș e konfș sie ș i aneș oinș e în lșkrș ri, î ș or fi ș n ajș tor ș i o barierș kontra n ș ș lirelor streine.

VIII.

Ke a fșkșt kș toate aș estea Tșrș iea de kînd rșsboișl ș i traktatșl ș arisșlșî, ș e sș rimarș ș rotektoratșl Rșsiî, a dat Romîniî libertatea d'aș i manifesta dorinș ele ș i trebșinș ele ei?

Ea a arș tat din kontra, niș te tendinș e nș nșmaî de dominaș ie asș ra șrinșiatelor, ș i înkș ș i de întrșare. În konferinș ele Konstantinoș olșlșî de la 1856 Ianșarie, ea nș'ș i a askșns ș retenș iile d'a trata șrinșiatele ka ș ș mînt konkis ș i ka ș roșinșiî fșkînd ș arte integrantș din imș erișl otoman. Ea a fșkșt a se krede desfșkștș de orî ș e îndatorire în șriș inș a lor în ș rma kșlkșri traktatelor înkeiate kș Rșsiea, ka kșm aș este îndatoririî n'ar rezșlta din aș ele traktate ș i nș s'ar koșrinde în ele. Ea manifestș kșrat intenș iea d'a nș lșa în niș i o konsideraș ie (d'ar fi lșsat'o ș ș terile streine în ș oia ei) șriș eleș ele restitșite șrin traktatele desșre kare ș orbirș m. A deklarat ș oinș a sa d'a ridika forteresș ile dșrîmate, isș or a atîtor kalamitș i ș i ș rș, ș e kînd aș estea esistaș! Ea șretinde sș nșmeaskș șrinșiî saș d'a dreptșl, saș dș e o listș de kandidaș i ș e ș a da ș ara, ka sș ș oatș da kșrs ș ekilor intriș i, nestatorniș iî d'altș datș, ș i atîrnșrilor serș ile ale gșernatorilor ș e kare ea 'i ș a aleș e. Ea merș e ș i maî deș arte de kît tot-d'așna: a înș erkat ș 'a isbștit a se amesteka în gșernarea din lșșntrș a ș ș rilor sșbt șretekst *d'a apmoniza institșiile din lșșntrș dșe timș ș i trebșinș ele ș enerale*; în sfîrșit ș oarta s'a arș tat disșșsș a nesokoti toate dreptșrile șrinșiatelor, kiar aș ela ș e kare le resș ektase în timș iî trekșș iî ș e kînd Romîniea era șrada arbitrariș lșî ș orș iî.

A se gșverna dșe leș ile lor, fșrș a adoș ta altele, dșe trebșinș ele eș oș eî, a fost șn dreptș e kare șrinșiatele 'lș a eksersat tot-d'așna în toatș întinderea lșî. De ș a konsș lta ș ine-ș a istoriea lor leș islatiș în ș eriodșl aș estor ș inș i-zeș i din ș rmș anî, ș a rș mînea în ș imire ș ș zînd kîte modifikaș ii s'aș introdș s în leș islaș iea lor, kît ș rogres aș fșkșt în aș est mik sș aș iș de timș, ast mik ș oș or Romîn, abia kșnoskșt Eșroș iî okș identalș. În aș eastș transforma ie ș rogresiș ș, în aș eastș lșkrare din lșșntrș, oș eratș în sînșl ș nei soș ietș ș iî tșrbș ratș de rele ș i intriș i nekontenite, nș ș edem ș e nikș erî amestekșl ș orș iî. Tot s'a oș erat dșș ș oinș a ș i trebșinș ele asteî soș ietș ș iî reș rezintatș de ș rinș iî ș i adșnșrile ș ș riî.

ș retenș iile ilegale ș e ș oarta a manifestat înaintea traktatșlși de ș aris, 'le a reș rodș s, kș oare-kare sfialș, la Konș resșl din ș aris; ș i în ș rmș, la konferinș ele din Konstantinoș ol dșș ș e s'a sșb-skris traktatșl de la 30 Martie.

IX.

Tșrș ia a fșkșt o noș greșealș ș rotestînd în kontra ș relșnș ireî okș aș ieî aștriaș e în ș rinș iate, arș tîndș-se, din kontra, faș orabilș aș esteî ș relșnș irî.

Oameniî eî de Statș nș ș ș d kș astș okș aș ie nș ș oate aș ea altș efekt, dekît a faș e ș e Romîniî sș le ș arș rș de trekșt din șriș ina ș eksaș iilorș ș rezentșlși?

BDD-A19401 © 2008 Biblioteca Județeană Mureș
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 18:00:38 UTC)

Austria se înţeală daka krede kă fără de primejdie ţoate stăpânirile ţarilor.

În ţeneral se krede kă Statăle ţele mai sînt lesne de kotrolit, şi ţlekînd de la ţest ţrinţipiă năma, nă se gîndeţte kă de mălte orî ăsterea lor konsistă kiar în ţroţria lor slăbiţiăne. Într'altă kiă kăm am ăstea esălika resistenţa Moldo-Romînieă, (dakă n'am ţorbi de kît de dînsa), de a nă kădea în mîînile ăneia din ăsterile ţe o înţelinesk?

Kălkînd dreţtările ţrinţipatelor, ţoarta a slăjit ţroiktele Răsieă, dîndă-ă ţrilejă de amestek în ţară şi de ţroteţeare.

Răsia, dă ţe a ţregătit dăxările a îngădă dominaţia eă ţrin bine-faţeră, a înţerkat în ărmă a kălka în şiţoare indeţendenţa ţrinţipatelor ţe ea însă-şi garantase; înse n'a isbătit în aţeasta.

Fălkînd aţeaşi înţerkare, Austria nă se adastă la aţeaşi neisbăndă?

Okăşînd ţrinţipatele kă konsimţămîntălă ţorăiă, al Franţeă şi al Engliteră, kă skoăă de a ăstra neătralitatea ţăriă, şi de a o skăti de okăţaţia răsă, săbt ţe ţretekst şi kă ţe dreţtă maă le okăă astăzî kînd nă maă eksistă nişi ănă motiăă din ţele ţe însemnarăm? Aliată a Franţeă şi a Engliteri într'ănă răsboiă a kărăă misie a fost d'a aţţra dreţtările amerinţate de ţretenţiile Răsieă, ţrekăm şi treţerea ţrătălăă, Austria ar ăstea oare, fără de a da bănăeli Ăroţeă desţre intenţiile sale, să kalţe dreţtărî ţe kare ea a ţrăt să fakă ţe alţiă să le resţekteze?

Ţrelănţind kă stărinăă okăţaţia, nă ţa dobîndi altă resăltată de kît a da bănăeli desţre bănele'ă kăetărî şi d'a ridika în kontra'ă oţinia ăblikă, ţe nişi îînă astăzî nă ţrea 'ă a fost faţorabilă, din ţriţina ţolitiţeă sale ţoăitoare în ţremea răsboiălăă. Să adţogăm înkă kă şi de ţa fi aînd gîndărî sekrete şi ambiţioase, aţele nădejdî nă ţot izbăti întră nimikă. ţetersbărgă obserăă ţiena, şi nă ţa înăădăi să isbăteaskă în folosăl altăia koţia ănăî oriţinală ţe n'a slăjit ţe Răsia; Franţa şi Enălitera, kare n'aă ţerăt resbelălă, îşi ţor ţine făăădăinţele lor, adikă de a nă ţermite ăneî aliate, ţe nişi n/a tras sţada, să se băkăre singără de o konkistă teritorială, kă kare se kalkă dreţtările şi interesele ekilibrălăă Ăroţeă, şi a kăleţe sinăără frăktele ăneî ţiktoriî kare n'o kostă nimik şi kare nă e a sa.

X.

Okăţaţia dar de astăzî a ţrinţipatelor de armiile austriaţe, kă ţriimirea ţorăiă, este o a doa însemnată greţeală ţe faţe aţeastă ăstere în ţaăba Romînieă.

Din nenoroţire aţeasta nă e ţea din ărmă, şi maă aţem înkă o a treia îmăstare a'ă faţe atîtă maă serioasă, kă kît se atinţe maă mălt de aătonomia ţrinţipatelor, în momentălă aţesta kare este ţel maă deţisiă şi maă kritik. E ţorba desţre firmanăl de konţokaţia diţanelor kemate ţentră a esţrima oţinia ţrinţipatelor şi dorinţele lor în ţriţina orţanizaţieă ţiitoare.

În ţirtătea aţestăă firman, (în kontra kărăia Eăroţa n'a zis nimik ţînă akăm) ţrinţipatele ţor fi ele oare konsăltate? În ţe mod şi ţrin ţe organe îşi ţor esţrima dorinţele şi trebăinţele lor?

ţinăî komitetărî, ţentră formarea kărora nă s'aă konsăltat nişi leăile, nişi datinele, nişi obiţeiările şi gradăl de şiţilizaţie ală ţări, ţor konstităi fie-kare diţan. Aţeste komitetări se ţor mărţini a'şi eksărima dorinţele ţe se ţor examina întîi de kătre Komisiea eăroţeanş; şi, dăă ţe ţor treţe maă întîiă ţrintr-aţest essamen, se ţor săăne ănăî al doilea examen şi ţor deţeni obiektăl desbaterilor ălterioare între ţoartă şi ăsterile aliate.

Înse, dăă aţeste înţerkări şi dezbaterî, ţrinţipatelor, kare sînt ţartea interesantă şi ţrinţipală între'aţeastă desbatere, li se ţor da ţel ăăin dreţtăl d'a aţea reţrezentanăî, komisarî, saă maă bine aţokaăî în konferinţele ţe se ţor ţine ka să le jăstifiţe ţoinţele, să le aţere ţererile şi să le săsţie dreţtările?

Nă! Firmanăl e xotăpîtoră; glasăl Moldo-Romînilor nă se ţa aăzi în konferinţe: ei nă ţor aţea nişi glas deliberatiă, nişi glas konsăltatiă; nă ţor aţea nişi kiar ăn delegat kare să le aţere dreţtările, şi relaţiile diţanelor kă komisiea eăroţeană se ţor oţera *ţrin mijloţirea komisarălăr otoman*.

Nă e destăl atît: ţoarta îşi înkeie firmanăl maă răă de kît îl înţeţe. Tărţia, ţrin ţel din ărmă artikol, deklară kă ton de stăîn desăîrăit, iar nă de săzeran, kă daka diţanele ţor îndrăsni să iasă din ţirăl lăkrărilor eksistinte, *se ţor lăoa măsărî de dojenire ţentră asemenea ăărtare*.

ţoarta, skriind şi ţorbind ast-fel Romînilor, ăită kă adeăăratăl eî titlă, aţela ţe i se da şînă astăzî de Eăroţa, aţela săb kare figăreazş în traktatălă de ţaris, este titlăl de săzeranş. D'aţi îi ţină dreţtările asăra Romînieă, înse d'aţi şi îndatoririle. Tonăl dar şi disţoziţiile firmanălăî nă se aseamănă kă îndatoririle ţorăi şi ăăesk ţeste dreţtările ţrinţipatelor.

Traktatele ţorţi kă Răsiea, desfiinţate întră ţeea ţe ţriesk relaţiile între dînsele a aţestor doă ăsterî, rămîn în fiinăă în ţeea ţe ţriesk dreţtările rekănoskăte ţrintr'însele ţrinţipatelor, dreţtărî kezăăite ţrin traktatăl de la 30 Martie5, ţe kare ţoarta ărmeazş să'l resţekteze.

Să ne întoarţem akăm iar la ferman. Kare 'ă este sensăl? Kare este ţirăl lăkrărilor din kare diţanele nă ţot eţi? Înş la ţe ţănkt le este ertat a manifesta dorinţele ăări? Li se ţoră lăa în bţgare de seamă aţea manifestare? Asăra aţestor kestiă eksistă o adînkă tăere.

BDD-A19401 © 2008 Biblioteca Judeţeană Mureş
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 18:00:38 UTC)

Komitetele, zîce firmanăl, „ază dreąt a delibera asăra Regălamenteloră ąrinąiątelor". Aąesta e dreątălă ąel mai întins ąe li se akordă. Să łăsam kă dreątăl aąesta 'l-a ażăt ąrinąiątele ąi kă era de ąrisos a se mai săeąifika din noă, dar să ne întrebăm ąi să întrebăm ąe ąoarta, Regălamentele sînt ele oare instităąii ąiąioase? Imăeriăl otoman are mai băne? ąi n'ar fi de dorit ąentră reąeneraąia Imăeriălăi să să aibă asemenea Regălamente în toate ąroąinąiile ei? ąine mai krede astązi kă Regălamentele sînt ąriąina relelor ąe bîntăe ąara Romîneaskă? ąine nă ątie kă ele ąroąinău mai măłt din nestatorniąia ąi słăbiąinea găernălăi ei, iar mai kă osebire din neînkrederea ąe are Romînălă în zioa de mîine, ąi din nekontenitele frămîntări ąroąenite din intriąile ambiąiilor, nekontenită în łăt, ąi de konfliktele în kare sînt ąse interesele ąsterilor ą'o înąeąinesk?

ăitînd Eăroąa aąestea ąi okăîndăse nămai kă reąiziea leąilor din łăntră, n'ar ąstea ąineąa să kreazą kă nă este seriosă disăsă a tămădi răłă ąi kă făąe de ąrilejăl a găsi rana ka să nă fie silitą a o ąindeka?

Dreątăl d'a delibera asăra Regălamentelor ąrinąiątelor, dreąt ąe kare firmanăl nă'l kontesteazą, kăm îl înąeleąe oare? Aleąerea ąrinąiloră este oare koąrinsă într'însăłă? saă ąsterile ąoeskă să'ąi însăąeaskă misiea d'al nămi? ąoarta ąoeąte să'łă aleagă ea? ąi ąsterile ąoesk să se amestiąe în reąizia Regălamentelor?

Înainte de firmanăl din Oktombrie 1856, aąeste ąănktări niąi kă eraă în dezbatere.

Konąenąia de la ąalta-Liman (kare nă săsąenda de kît ąentră ąałte anî, astązi eksąiraąi, konstităąiea ąări), aąeastă konąenąie este akăm desfiinąată ąrin rąsboiă ąi ąrinąiątele reintră neaąărat, astfel o ąere dreątatea ąi traktatăl ąarisălăi6, în dreątările lor rekănoskăte de traktatăl de Adrianoąole ąi regălamentele orąaniąe. Bor fi dar în dreątăl ąriąeleąielor lor d'aąi aleąe ąrinąiî ąi d'a se administra în ąirtătea ąekilor lor kaąitălaąiî, neînąetat reînoite saă konfirmate.

Daka dreątăl de a'ąi aleąe ąrinąi se ąa lăa ąrinąiątelor, daka aătonomia lor se ąa mîntăi, daka Eăroąa ąa ąretinde a se amesteka în redakąiea Regălamentelor lor, atănąi orî ąe omă serios se ąa ąstea întreba la ąe a slăjit Romînilor rąsboiăl, în ărma kărăia aă săferit atît de măłt, la ąe le slăjeąte astązi ąrotekąia Eăroąei; neaąărat nă la alta, de kît aî faąe mai nenoroąiąi, mai maltrataąi, mai ąălin indeąendenąi, dîndă-le leąi diktate de streinî; ar greąi atănąi oare Romîni dakă săsąinînd ar ąere trekătăl kă relele łăi?

XI.

Traktatăl de ąaris, ąe ąąstreazą ąriąileąiele ąrinąiątelor, a întrodăs o simąitoare modifikaąie în starea lor.

ąoarta rămîne săzeranăă kă dreątările ei de tribătă ąi omaąiă, ąi ąi îndatorirele ąe de mai măłte ori a săbskris, dar în lokăl ąrotektoratălăi *eskląsiv* al Răsieî, săkąede ąrotektoratăl *kolektiv* al ąsterilor ąelor marî ale Eăroąei.

Aąest ąrotektorat kolektiv ąa fi saă o ąorbă zadarnikă, saă ąa aąea de ąintă skoălăl de a da ąrinąiątelor o kheząąăire mai neinteresată ąi kă rezăltate mai ąriinąioase de kît aąelea ąe le dedese Răsiea, ąa aąea de ąintă aąărarea dreątărilor lor în kontra tătăror aąelora ąe ar ąoi să le kaąe.

Kare sînt ąerikolile ąe amenin dreątările ąrinąiątelor?

Kare sînt mijloaąele ąele mai sigăre ąentră a le feri d'aąele ąerikole?

Înainte de răsboiălă din ărmă ąrimejdia ąenea de la Răsia. Măłămită ănei ąolitiąi iskăsite, ea ątiă a'ąi statorniąi ąi a'ąi kreąte inflăinąa sa în ąrinąiąate. Akăm însă ąroiektele ei s'aă dat ąe faą; maska a kązăt ąi nă ne mai ąstem teme de dînsa.

ąeea ąe este temăt astązi ąentră ąrinąiąate, este aąel sąirit de temere în ąriąinąa Răsieî, ąe kare 'łă-am mai săăs ąi kare essistă kiar dăąe răsboiăl trekăt. Este kă dreątăl oare a nă łăsa ąe Romînî să se băkăre de dreątările ąe le a dat Răsia, nămaî fiind kă le sînt date saă garantate de ea?

O asemenea greąalą, a łăa ămbra dreątă realitate, nă se ąoate faąe de niąte adeąăraąi ąolitiąi.

ąrimejdiile ąe amenin astązi ąrinąiątele, o ąstem ziąe kă înkredere, ąin mai măłt de la Aăstria ąi ąoarta de kît de la Răsia.

ąe trebăe dar să fakă ąsterile Eăroąi ka să aąere dreątările ąrinąiątelor Romîne ąi să le asiăre ąrosąeritatea? Dăąe ideea noastră, doar łăkrărî ar ridika aneąoinąele, ar nimiąi toate staąilele, ar înfrîna toate ambiąiile, ąi ar faąe a înąeta toate intriąele.

ąea din tîă, să deklare aąărate de ori ąe kąllkare dreątările ąe ąrinąiątele dobîndiseră în ărma traktatălăi de la Adrianoąol.

ąel d'al doilea, să dea doă garanąiî aąestor dreątărî: ănirea ąrinąiątelor ąi ereditatea ąrinălăi, ales de naąiea Romînă în deąlină libertate.

ănirea ąrinąiątelor are în faąorălă eî ăn ąroąerbă ąeki dar adeąărat: ănirea faąe ąsterea. Nă este doąeditą ąsterilor, aąelora ąel ăłin ąe n'aă niąi o ambiąie kă ąsterea relatią a ąrinąiątelor, în lok d'a fi ąągbitoare la ąr'ăna dintr'însele este o garanąie de reąaos ąi liniąte ąentră fie kare dintr'însele în ąarte, ąi o balanąă ąentră ekilibră Eăroąii.

ănaskă-se Moldo-Romąnia, ąi ąa forma o naąie în kare intriga kă aneąoinąă se ąa strekăra. Beąiniî ąor ągsi o barieră grea de sąrit; Tărąia are înainte-ă o barieră mai serioasă: integritatea ei nă ąa mai ąstea fi ameninąată ała de

BDD-A19401 © 2008 Biblioteca Județeană Mureș
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 18:00:38 UTC)

lesne, ﷺi ﷺara ﷺe o ﷺa a ﷺra astfel, în lok de a fi îm ﷺotri ﷺ'ï, 'ï ar fi k ﷺatît maï kpedin ﷺioas ﷺ, k ﷺkît ar ﷺedea k ﷺ ﷺrin ﷺolitika în ﷺeleat ﷺ ﷺi ﷺenepoas ﷺ a ﷺor ﷺiï, 'ﷺï a dobîndit ﷺsterea a ﷺra kiar ﷺe ﷺoarta ﷺi a se ﷺra îm ﷺres ﷺn ﷺ !

ﷺneask ﷺ-se ﷺrin ﷺiatele ﷺi în lok de a fi ﷺn kîm ﷺ deskis t ﷺt ﷺlor ﷺ n ﷺﷺlirilor ﷺi ok ﷺa ﷺiilor ﷺ dekorate k ﷺ orï ﷺe titl ﷺ, în lok d'a fi eks ﷺse ﷺrin sit ﷺa ﷺia lor ﷺolitik ﷺ nekontenitelor in ﷺaziï, ka ﷺi lok ﷺitoriï es ﷺﷺï frig ﷺrilor ﷺ de b ﷺﷺï infekte, ﷺor forma o mili ﷺie destoinik ﷺ a ﷺra frontierele ﷺi a sl ﷺji de a ﷺan ﷺard ﷺ Otomanilor, at ﷺnﷺï ﷺﷺmîntl ﷺ lor ﷺ, okrotit de ast ﷺ ﷺstere relati ﷺﷺ, ﷺa fi feri ﷺit ﷺi ﷺa ﷺrod ﷺe k ﷺ sek ﷺritate bog ﷺﷺiile sale din l ﷺntr ﷺ. ﷺro ﷺriet ﷺﷺile, maï nek ﷺlti ﷺate ast ﷺzi, se ﷺor ako ﷺeri k ﷺ bogate xolde. Ste ﷺele sale ﷺîn ﷺ a ﷺi ﷺstiï, nestr ﷺb ﷺt ﷺte maï de ni ﷺï ﷺn dr ﷺm ﷺrile de feri ﷺor br ﷺzda l ﷺn ﷺile sale kîm ﷺiï. A ﷺele sale ﷺor de ﷺeni ni ﷺte arteriï bine-f ﷺk ﷺtoare ﷺentr ﷺ komer ﷺ ﷺi ﷺi ﷺilizare ﷺie, ﷺi E ﷺro ﷺa întreag ﷺ ﷺa ﷺri ﷺi k ﷺ b ﷺk ﷺrie efekt ﷺl ﷺrotek ﷺieï sale ﷺi ﷺa ﷺriimi trib ﷺt ﷺl ﷺ rek ﷺno ﷺtin ﷺiï Romînilor ﷺ.

Ka s ﷺ se realiseze a ﷺest ﷺiitor, maï este înk ﷺ o m ﷺs ﷺr ﷺ de întreb ﷺin ﷺat, n ﷺ maï ﷺ ﷺin folositoare de kît ﷺea din tîﷺ. În sit ﷺa ﷺia ﷺolitik ﷺ în kare se g ﷺse ﷺte Moldo-Rom ﷺnia, d ﷺﷺ k ﷺm no ﷺa n ﷺmire a ﷺrin ﷺ ﷺlﷺï ﷺe ﷺa ﷺte anï ni s'a ﷺr ﷺt ﷺn ﷺas s ﷺre ﷺrogres, ﷺi ﷺea ﷺe ﷺia ﷺﷺ se ﷺrea ﷺi maï mare, asemenea ﷺi ereditatea l ﷺï ni se ﷺare nea ﷺﷺrat treb ﷺin ﷺioas ﷺ.

At ﷺnﷺï n ﷺmaï se ﷺa ﷺ ﷺne ﷺn termen a ﷺesteï nestatorni ﷺiï, ka ﷺz ﷺ ﷺrin ﷺia ﷺ a t ﷺt ﷺlor nenoro ﷺilor Rom ﷺnieï. At ﷺnﷺï n ﷺmaï ﷺor în ﷺeta intri ﷺele în ﷺar ﷺ ﷺi kiar afar ﷺ din ﷺar ﷺ. Oameniï l ﷺmina ﷺï ﷺi infl ﷺin ﷺï ai ﷺrin ﷺiatelor, în lok de a se de ﷺrta de ales ﷺl ﷺ na ﷺieï, se ﷺor strîn ﷺe îm ﷺre ﷺr ﷺ-ï ﷺi ﷺor sl ﷺji îm ﷺre ﷺn ﷺ ﷺara, kînd n ﷺ ﷺor maï fi ﷺreok ﷺa ﷺï a'ﷺï sl ﷺji ﷺro ﷺriile lor ambi ﷺiï. ﷺeloziile, ri ﷺalit ﷺﷺile din familiï, tot-d'a ﷺn ﷺa f ﷺneste în Stat ﷺrile ﷺele mi ﷺï, se ﷺor stin ﷺe ﷺ ﷺin kîte ﷺ ﷺin; ﷺi în fine, ﷺrin ﷺl ﷺ ne maï fiind ﷺs în l ﷺt ﷺ ka în trek ﷺt, ne maï fiind silit a'ﷺï întreb ﷺin ﷺa ﷺremea ﷺi fak ﷺlt ﷺﷺile ka s ﷺ ﷺlak ﷺ ﷺsterilor streine ﷺi s ﷺ'ﷺï ﷺre ﷺteask ﷺ l ﷺï sa ﷺ la aï l ﷺï mijloa ﷺe d'a ﷺizá la ﷺn tron efemer, n ﷺ ﷺa maï a ﷺea alte grije sa ﷺ alt st ﷺdi ﷺ de kît a ﷺelea de a administra ﷺara desf ﷺﷺr ﷺnd toate is ﷺoarele de ﷺros ﷺeritate s ﷺbt ﷺri ﷺegerea ﷺneï ad ﷺn ﷺri na ﷺionale ﷺi s ﷺbt garan ﷺia ﷺor ﷺiï ﷺi a E ﷺro ﷺiï.

A ﷺeasta este, ni se ﷺare, sol ﷺia ﷺea maï de dorit în starea l ﷺkr ﷺrilor de ast ﷺzi, fiind k ﷺ este ﷺea maï ﷺraktikabil ﷺ, ﷺi fiind k ﷺ, res ﷺektînd dre ﷺt ﷺrile ﷺsterii s ﷺzerane, asi ﷺr ﷺm tot într'o ﷺreme dre ﷺt ﷺrile ﷺi ﷺri ﷺile ﷺiele na ﷺieï Romîne.

XII.

A ﷺeast ﷺ sol ﷺie konform ﷺ, în ﷺarte ﷺel ﷺ ﷺin, k ﷺ inten ﷺiile a treï din ﷺsterile ﷺe a ﷺ s ﷺbskris traktat ﷺl ﷺaris ﷺl ﷺï, Kon ﷺres ﷺl ar fi ﷺt ﷺt s'o xot ﷺrask ﷺ ﷺi s'o ado ﷺteze. K ﷺ toate a ﷺestea ﷺleni ﷺoten ﷺiarïï a ﷺreferat s ﷺ maï ad ﷺste. A ﷺeast ﷺ ad ﷺstare f ﷺnest ﷺ intereselor Romînii ﷺe kare o ﷺine de no ﷺ anï în neastîm ﷺr, ne ﷺtiind k ﷺm o s ﷺ se rezol ﷺeze kestiile f ﷺndamentale a le organiza ﷺii eï, Romîniea a ﷺriimit-o k ﷺ lini ﷺte ﷺi resigna ﷺie.

K ﷺm ar fi ﷺt ﷺt ea s ﷺ ﷺorbeask ﷺ, kînd ﷺeï ﷺe o g ﷺern ﷺ îï înkide g ﷺra, s ﷺrim ﷺ j ﷺrnalele; kînd armiile streine ï ok ﷺﷺ teritori ﷺl ﷺ kînd kïar T ﷺr ﷺiea al k ﷺreia interes ar fi ka ea ﷺea dintîi ﷺ s ﷺ a ﷺere indi ﷺenden ﷺa Moldo-Romînii ﷺi ﷺﷺmîntl ﷺ eï de ok ﷺa ﷺiï streine, ea îng ﷺd ﷺe ok ﷺa ﷺiea a ﷺstrieak ﷺ, las ﷺ s ﷺ se ﷺﷺdeask ﷺ dorin ﷺa de domina ﷺie, ﷺi ﷺrintr'ﷺn firman se îm ﷺotri ﷺe ﷺte a l ﷺsa ﷺe Romînï s ﷺ'ﷺï manifesteze dorin ﷺele ﷺi s ﷺ'ﷺï a ﷺere dre ﷺt ﷺrile ﷺrin re ﷺrezentan ﷺï ale ﷺï de dîn ﷺi, dre ﷺt de a ﷺrare ﷺe se akord ﷺ kïarï ﷺino ﷺa ﷺilor! T ﷺﷺerea dar a Romînilor ﷺ n ﷺ este ﷺn konsim ﷺﷺmînt al lor, ﷺi este maï k ﷺ seam ﷺ o elok ﷺent ﷺ ﷺrotesta ﷺie ﷺe le este ertat ﷺ ﷺelor slabi. Ask ﷺlte a ﷺeast ﷺ t ﷺﷺere ﷺsterile e ﷺro ﷺene, ﷺi ﷺor a ﷺzi glas ﷺl Romînii îndre ﷺtînd ﷺse la toate, ﷺi la fie-kare în ﷺarte, ﷺerînd ﷺ k ﷺ traktatele în mîn ﷺ a ﷺtonomia lor.

R ﷺilor le zi ﷺe: „M-a ﷺï ﷺrote ﷺeat m ﷺlt tim ﷺ ﷺi ﷺ'am fost rek ﷺnosk ﷺtoare. Dar într'o zi f ﷺr ﷺ ﷺretekst m-a ﷺï ok ﷺat k ﷺ nedre ﷺt, ﷺi n ﷺ ﷺ'a ﷺi sfiit, într'o l ﷺt ﷺ ﷺe n ﷺ m ﷺ ﷺri ﷺea ﷺe mine, s ﷺ deklara ﷺï E ﷺro ﷺi k ﷺ m ﷺ l ﷺa ﷺï dre ﷺt ﷺ z ﷺlog ﷺ.

„K ﷺlkînd ﷺ'mï indi ﷺendin ﷺa, ﷺe'mï ﷺrote ﷺea ﷺi ﷺînﷺ a ﷺi, m'a ﷺï a ﷺtorizat ﷺ a krede k ﷺ bine-fa ﷺerile ﷺoastre era diktate de interes, ﷺi a ﷺï ﷺierd ﷺt într'o zi infl ﷺen ﷺa ﷺe dobîndiser ﷺﷺï d ﷺﷺ m ﷺl ﷺï anï de okrotire. Îndre ﷺta ﷺi ﷺﷺ-ﷺi gre ﷺeala; a ﷺra ﷺi-ne a ﷺtonomiea ﷺe kare n'a ﷺï ﷺt ﷺt-o k ﷺlka f ﷺr ﷺ ﷺedea ﷺs ﷺ.”

A ﷺstrii: „Aï ﷺenit în ﷺrin ﷺiate k ﷺ sko ﷺ m ﷺrt ﷺrisit ﷺ d'ale a ﷺra de n ﷺﷺlirele ﷺi relele r ﷺsboi ﷺl ﷺ. B'am fost ﷺ rek ﷺnosk ﷺtorï ﷺi ﷺ'am ﷺriimit k ﷺ fr ﷺie ﷺi b ﷺn ﷺ-ﷺoin ﷺﷺ; dar kînd ne-am înkredin ﷺat ﷺ k ﷺ de ﷺi s'a f ﷺk ﷺt ﷺ a ﷺea, armiile tale tot ﷺ ﷺor ﷺ s ﷺ ok ﷺe ﷺara, n'am ﷺt ﷺt s ﷺ maï xr ﷺnesk ﷺentr ﷺ tine de kît nem ﷺl ﷺmire ﷺi neînkredere. Interesele tale komer ﷺiale ﷺi infl ﷺin ﷺa ﷺe ai treb ﷺin ﷺﷺ a ﷺstra ﷺe D ﷺn ﷺre te in ﷺit ﷺ ado ﷺﷺï alt ﷺ ﷺolitik ﷺ, ﷺi în lok d'a ins ﷺfla ﷺra sile ﷺtete s ﷺ ne atra ﷺi sim ﷺatiile, res ﷺektînd ﷺne dre ﷺt ﷺrile ﷺi a ﷺtonomia”.

T ﷺr ﷺii: „Îmi e ﷺtï s ﷺzeran ﷺ: n ﷺ'ﷺï am ﷺ kontestat ni ﷺï odat ﷺ a ﷺest titl ﷺ. Bi ﷺ s ﷺ'ﷺï ﷺer a'mi res ﷺekta dre ﷺt ﷺrile. De ﷺe n ﷺ te înkrezî în mine? De ﷺe îng ﷺd ﷺi ok ﷺa ﷺiea teritori ﷺl ﷺï me ﷺ? De ﷺe amenin ﷺï ﷺekile noastre ﷺri ﷺile ﷺi ﷺrï? De ﷺe înn ﷺb ﷺe ﷺtï glas ﷺl dorin ﷺelor mele? De ﷺe n ﷺ în ﷺﷺd ﷺï ka la konferin ﷺele ﷺe ﷺor xot ﷺrî ﷺiitor ﷺl me ﷺ, s ﷺ am, daka n ﷺ re ﷺresintan ﷺï aï na ﷺionalit ﷺﷺi mele, kare s ﷺ ﷺoteze k ﷺ j ﷺdek ﷺtori meï, ﷺel ﷺ ﷺin delega ﷺï kare s ﷺ a ﷺere dorin ﷺele mele? N ﷺ l ﷺsa altora ﷺretekst ﷺl, dorit ﷺ ﷺoate, d'a ne ﷺrote ﷺe. ﷺrote ﷺe-ne kiar t ﷺ! Res ﷺekteaz ﷺ-ne a ﷺtonomia ﷺe am kîﷺtigat-o ﷺrin sîn ﷺe de la S ﷺltani ﷺo ﷺtri, ﷺi ne-a konsfin ﷺit'o nen ﷺm ﷺrate traktate.”

Însfîr ﷺit, Fran ﷺi ﷺi En ﷺliteri: „A ﷺ komb ﷺt ﷺt în n ﷺmele dre ﷺt ﷺﷺiï: fa ﷺe'ﷺï s ﷺ se res ﷺekteze dre ﷺtatea. N ﷺ ne tra ﷺe ﷺï din giarele ﷺneï ambi ﷺiï ka s ﷺ ne l ﷺsa ﷺï în giarele altiea. A ﷺstria n'a ﷺﷺrsat ni ﷺï o ik ﷺt ﷺr ﷺ de sîn ﷺe, în ﷺreme ﷺe ﷺoï a ﷺï ﷺﷺrsat ﷺ'al ﷺostr ﷺ. N'o l ﷺsa ﷺï s ﷺ k ﷺleag ﷺ roadele ﷺn ﷺï r ﷺsboi ﷺ, ale k ﷺr ﷺï d ﷺrerï n ﷺmaï ﷺoï le a ﷺï s ﷺferit. T ﷺr ﷺiea ﷺﷺ e

BDD-A19401 © 2008 Biblioteca Judeţeană Mureş
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 18:00:38 UTC)

datoare resłekt łentrø integritatea łe 'i-ałī asiłørat; întrebøinłałī infløenła lełitimł łe ałī dobîndit asørł'ī, ka sł łledałī kaøsa noastrł, łe este dreałtł łi kare interesł atît łe łoī kît łi łe noī.

„De łi Stat sekøndar, Romłniea are łi ea łaloare în oki Eørołi łi în ekilibrøl eī. Ea neøtraliseazł ałest mare rîø al Dønłri, øn8l din łrinłiłalele arterī ale kontinentøløī. Ałī fost destøl de łøterniłe ka sł łreîntîmłinałī, fiłī destøl de înłelełte ka sł łrełedełī rłøl.

„Grełalele diłlomałiī sł nø maī formeze ałelałī nod al kestii Orientøløī łe kare sabia łoastrł 'lø a tłiatø.

„Asigørałi-ne aøtonomiea łi nø îngłdøiłī ka sł fimø niłī łałalîk tørłesk, niłī łrołinłie røseaskł saø aøstriakł. „Ałeasta ar fi în kontra interesøløī Eørołi łi dø łkøm a zis øn mare orator Englez: *în kontra drełtølø*.

„Ministerøl kare diriłe trebile Engliteri, s'a arłtat tot-d'aøna ałrłtor al drełtøløī nałiilor; łrłsind astłzī ałrarea drełtørilor Romłnii nø 'łī ar skimba łolitika, łi nø 'łī ar înmølłi nømørøl inemiłilor słi.

„Kît łentrø Franła, Romłniea łe tot-d'aøna a simłit o łie simłatie łentrø dînsa, îłī întoarłe oki asørł'ī ka słre o sorł maī mare în łiłilizałie łi łrołres łi adastł de la dînsa słrijin łi łrotekłie."

Iatł łe ziłe Eørołi tłerea Romłnii. łi noī, ka sł înkeīm, ne întoarłem la o konsiderałie dezłoltatł în ałeastł skriere łi întrebłm: Kare a fost kaøza amestekøløī Røsii în łrinłiłatele Romîne? Kłlkarea drełtørilor łrinłiłatelor de łoarta Otomanł.

Ałeleałī kaøze n'ar łrodøłe ałeleałī efekte? Mijlokøl łel maī sigør łentrø Okłident d'a desfiiła infløinła røsł în Orient, nø este d'a łterłe łînł łi ørmele bine-fałerilor røsełtī; łi de a garanta drełtørile łołoarelor łi de a le da maī mølt de kît łe le dedese Røsia.

łøterile okłidentale se îndoesk oare de isbînda øneī asemenea łolitiłi?

Traktatøl din łaris fi-ła oare nømaī o xîrtie skrisł?

FINE.

II. TRANSCRIERE ÎN ALFABETUL LATIN MODERN

PRINCIPATELE ROMÂNE ÎNAINTEA EUROPEI

Traducţie după SANEJOUAND

PARIS, AMYOT, 8, RUE DE LA PAIX, 1857

Publicând aceste foi asupra Principatelor Române, am avut drept ţintă apărarea unui princip sacru, acela al independinţei popoarelor şi al respectului naţionalităţilor.

Destule naţionalităţi s-au stins din Europa. Fiindcă a mai rămas una pe care tractatele cele mai vechi, precum şi cele mai noi, şi mai cu seamă tractatul de Paris, o protecţie recunoscând-o şi garantând-o, cel puţin aceasta fie respectată, şi atât puterea cât şi intriga rămâie fără de rezultat din-naintea dreptului.

Ţările, a căror cauză dorim să apărăm, ne sânt cunoscute. O petrecere îndelungată în principate, şi un studiu serios al stării populaţiilor, al năravurilor, al gradului de civilizaţie, ne pun în stare a trata această chestie, de nu cu talent, cel puţin cu succes pentru ceea ce se atinge de adevărurile istorice, şi poate de justeţa observărilor mele.

Putea-vom oare lumina îndestul o dezbatere atât de importantă pentru România şi a-i plăti astfel, după puterile mele, datoria ospitalităţii !

Decembrie 1856.

PRINCIPATELE ROMÂNE ÎNNAINTEA EUROPEI.

Partea întâi
I.

Chestia organizaţiei Principatelor de care venim astăzi să vorbim publicului, e una din acelea care Tractatul Parisului a expus, fără s-o hotărască.

Dezbătută de mai multe ori de cele mai importante organe ale presei periodice, tratată prin reviste, prin broşuri şi cărţi. A rămas cu toate acestea încă până acum obscură şi necunoscută.

Diplomaţii şi oamenii de Stat, adunaţi cu solemnitate la Congresul din Paris, păreau că nu se încred propriilor lor lumini, prelungind o soluţie pe care omnipotenţa lor îi punea în poziţie de-a o dezlega.

BDD-A19401 © 2008 Biblioteca Judeţeană Mureş
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 18:00:38 UTC)

Urmează să ne întristăm de-astă prelungire? sau urmează din contră să fim mulţumiţi? negreşit, în asemenea împrejurări, ori ce întârziere e fatală. Principatele Române suspină adăstând şi nerăbdarea lor e cu atât mai vie şi mai legitimă, cu cât agonia adăstării şi nesiguranţa chestiilor vitale, pentru ele, se adaugă prin îndelungatele suferinţe ale ocupaţiei străine. Pentru toţi, afară de Români, războiul şi relele sale au încetat. Pământul Rusiei, *putere beligerantă*, este liber, şi al Moldo-României, *deşi neutru*, e încă după încheierea păcii ocupat de armiile străine. Astă ocupaţie, principatele n-au provocat-o; şi n-are nici un pretext, după cum n-are nici un drept.

Europa Occidentală, care n-a intrat în Bosfor decât ca să răspundă trecerii Prutului, poate ea dar să îngăduie Austriecilor ceea ce, din contră, din partea Ruşilor privea ca *casus belli?* Moldo-România nu s-a mântuit de protectoratul ţarului, de cât ca să intre sub alt protectorat nou, ce în împrejurările de faţă, se poate privi ca o adevărată apăsare?

Vedea-va ea oare, drepturile şi privilegiile sale, necontestate de nimeni, călcate după un război întreprins pentru susţinerea drepturilor?

II.

Fiindcă armia Anglo-Franceză au evacuat Crimeea, nu trebuie să credem că războiul s-a sfârşit. Câmpul de bătălie s-a strămutat, şi armiile nu mai sânt aceleaşi; dar războiul există încă, un război surd, plin de fineţă şi strategie, ai căror numai tactici au schimbat numele; Generalilor le-au succedat politicii.

Moldo-România e astăzi câmpul bătăliei, sau mai bine câmpul intrigilor. Aceasta e soarta astor nenorocite Ţări de câtăva vreme încoace. Poziţia geografică explică îndestul trista sa stare.

Situată între trei mari Imperii, fiecare dintr-însele au dorit s-o cotropească.

Turcia are drepturi de *suzeranitate*, pe care caută necontenit a le schimba în drepturi de *suveranitate*.

Rusia suspină după drepturile de protectorat ce dobândise şi pe care le-a perdut.

Austria ar dori şi dânsa să confişte în beneficiul ei drepturile ce a perdut Rusia.

Un Stat slab nu pate fi fără paguba sa împresura din toate părţile de trei staturi mari. Polonia căzu; Moldo-România se afla deja în agonie.

Printr-o greşeală a Rusiei, Europa occidentală ce dormea, deschise ochii. Franţa şi Englitera să bage încă bine de seamă ! A birui nu este nimic, dacă cineva nu ştie să asigure fructele biruinţei. În zadar s-ar fi vărsat atâta sânge, dacă cauzele războiului ar exista încă, dacă dreptatea şi echitatea nu vor dobândi legitima lor îndestulare, dacă noi ambiţii vor mai strica încă pacea Europei. Pe ruinele vechilor tractate, e de trebuinţă a se zidi un edificiu temeinic, şi edificiul nu va fi astfel de cât când va avea de bază dreptul popoarelor, şi când mai nainte de toate consecinţele cele noi vor respecta drepturile cele vechi.

III.

Din trei mari Imperii ce mărginesc Principatele, numai unul are oare-care drepturi asupră-le: acesta este Turcia, însă şi acele drepturi sânt mărginite lămurit prin capitulaţiile de la care îşi trag originea.

Cel dintâi tractat[2] al Moldo-României e de la anul 1393; şi fu încheiat la Nicopole între Mircea întâi şi Baiazid întâi. Al Moldovei dată de la anul 1513, subscris de Prinţul Bogdan şi sultanul Selim I-ul.

Ce cuprindeau acele tractate? Ce drepturi acordau ele părţilor contractante? Iată ce e de trebuinţă să precizăm cu exactitate.

Tractatele acestea asigurau Principatelor: Necotropirea pământului, oprind pe ori ce Musulman de a intra în ţară fără de pricină binecuvântată, şi fără de voia Guvernului Ţării;

Păstrarea religiei, şi depărtarea cultului mahomedan;

Dreptul de a se guverna după propriile lor legi, fără de amestecul Guvernului otoman întru nimic în trebile din lăuntru ale Principatelor;

Dreptul de a avea Prinţi creştini, aleşi de Episcopii şi boierii Ţării, şi dreptul acestor Prinţi de viaţă şi de moarte asupra supuşilor lor, cum şi a declara război sau a încheia pace.

În schimbul acestor garanţii, la care se adăuga din partea Porţii îndatorirea de-a proteja Principatele, acestea din urmă se îndatorau, şi din partele, a plăti un tribut anual şi a consimţi supremaţia Sultanului asupra Suveranilor lor.

[2] Un al doilea tractat a încheiat România la 1460, între Vlad al V-lea şi Mahomed al II-lea.

BDD-A19401 © 2008 Biblioteca Judeţeană Mureş
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 18:00:38 UTC)

Iată care fură convenţiile între Principate şi Poarta Otomană; negreşit că Poarta tratând în acest chip cu dânsele, trata de bună voie a ei, căci este ştiut că ea era atunci în culmea puterii sale, şi că, în loc de-a primi legi, ea le dicta altora.

IV.

Poarta, care trebui s-o mărturisim, n-a contestat nici odată în prinţip drepturile şi privilegiile Principatelor, ea le a călcat adesea în picioare prin fapte. În loc de-a merita şi de-aşi atrage simpatiile Românilor prin respectarea tractatelor şi îndeplinirea cu scumpătate a îndatoririlor sale, ea insufla neîncrederea călcând mai multe clauze esenţiale ale stipulaţiilor. Ea cotropi pământul României, rădica fortăreţe pe care le ocupa, cu garnizoane care socotindu-le în pământ vrăjmăşesc, înprăştia împrejur jafuri şi omoruri. Mai în urmă îndeplinind voinţa sa la dreptul ce recunoscuse formal Principatelor de-a alege însele pe şeful lor, ea schimbă pe Prinţii pământeni prin Prinţi străini.

Astă politică atât de vătămătoare intereselor Porţii precât şi de rea credinţă, avu rezultatul ce urma să aibă. România, apăsată cu asprime, caută un reazăm pe lângă puterile creştine ce o înconjura. Prinţul României, Brâncoveanul, se îndreptă mai întâi către Austria, dar mai pe urmă atras de biruinţele lui Petru cel mare, care îi făgăduise ca şi Prinţului Moldaviei, Cantemir, independenţa Principatelor, se îndreptă către acesta şi se îndatoră a-i pune la dispoziţie un corp de armie de-ajutor şi a-i aproviziona tot într-o vreme şi armia lui.

Evenimentele acestui războiu sunt cunoscute. Petru cel mare încheie cu Poarta tractatul de la Prut; şi mulţumit că-şi scapă armia sa, părăsi pe-amândoi aliaţi răsbunării Porţii. Cantemir fugi în Rusia, iar pe Brâncoveanul îl tăiară la Constantinopol împreună cu trei fii ai săi.

Astă alianţă cu străinii, la care Români se văzuseră din nenorocire supuşi prin mari suferinţe, urma să fie o mântuitoare prevestire pentru Poartă. Se folosi Poarta de dânsa sau nu? Îşi schimbă ea politica? Se nevoi să întoarcă spre dânsa inimile Românilor prin executarea îndatoririlor ce contractase, şi respectarea drepturilor ce chezăşuise? Din nenorocire nu: Decapitarea Brâncoveanului fu semnalul unei perioade şi mai fatală. Atunci începe îndelungata serie a Prinţilor Fanarioţi, - arendaşi mai bine de cât Prinţi, - numiţi de Poartă cu titlu de *bei*, confiscând astfel vechiul drept vechiul drept al Principatelor, adică acela de-aşi numi Domnitorii.

Care fu administraţia Fanarioţilor? ea se poate caracteriza în două cuvinte, *vânzători şi jefuitori*. Libertatea politică peri dinpreună cu armia Română şi adunările obşteşti; dreptatea se cumpăra cu bani, comerţul încetase, Poarta lua din ţară productele cu preţul ce ea însăţi hotăra, agricultura avu aceeaşi soartă ca şi armia şi adunarea obştească: proprietarul ca şi ţăranul erau descurajaţi de dajdii. Adăugând la acestea lipsa de comunicaţie şi tâlhăriile, acesta era prescurt tristul tablou al stării Principatelor sub Guvernul Fanarioţilor, al căror nume, chiar astăzi, nu este pronunţat decât cu groază şi desgust în România.

Această tristă perioadă ţinu mai mult decât un veac, în vremea căruia 36 Domni fură impuşi numai României, adevărate lipitori ce-i supseră toate puterile fără milă.

Atâtea mierii urma neapărat s-aducă revolta. Ea izbucni la *1821*, în acelaşi timp cu revoluţia Greciei, şi sosirea lui Ipsilante în Principate. Românii însă declarară de la început, că cauza Grecilor ce voia să tragă pe Români cu dânşii, nu era cauza Românilor şi că scopul lor revoltându-se nu era de-a se trage de sub suzeranitatea Porţii, ci acela de-a scutura tirania Domnilor străini, şi de a reintra în vechile lor drepturi ce li se călcase.

Turcia dar n-avu nici o greutate de-a înăbuşi elementul revoluţionar grec în Principate, şi Sultanul printr-o schimbare a politicii, arătându-se, credincioşilor Români, leal vechilor capitulaţii, declară, printr-un Hati-Şerif, hotărârea sa de a încrede în viitor pământenilor cârma Principatelor.

Turcia ar fi făcut bine atunci de-a complecta opera ce începuse, şi de-a evacua Principatele, căci lăsând o armie de ocupaţie, ea dete Rusiei un prilej, pe care aceasta din urmă de mult îl căuta, de-a interveni în favoarea Moldo-Românilor.

V.

Dezbătând cu iscusinţă această justă cauză a principatelor, cabinetul de Sankt Petres-burg reclamă evacuarea teritoriului Român de trupele Otomane. Convenţia de la Akerman între Rusia şi Poartă fu rezultatul acestei reclamaţii (1826). Se citea, între altele, şi această însemnată clauză:

Hospodarii (sau voevozi) se vor alege în amândouă aceste ţări de adunările generale ale divanelor, dintre boerii pământeni. Ei vor primi întărirea de la Poartă... Nu pot să fie depărtaţi de cât cu primirea Rusiei. În caz de scoatere, demisionare sau moarte a unuia din domni interimul se va cârmui de caimacami numiţi de divanul Principatelor." Rusia nu declarase atunci pentru întâia oară că se interesa de soarta Principatelor. Mai

BDD-A19401 © 2008 Biblioteca Judeţeană Mureş
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 18:00:38 UTC)

de multe ori, şi încă de la 1774, în tractatul de la Kainargi şi în cele de la iaşi (1812), protestase în favoarea privilegiilor lor.

De este o datorie a fi cineva drept, chiar cu vrăjmaşul său, această datorie e mai sfântă în urma unei biruinţi. Că Rusia ar fi dorit încoronarea României cu statul său, nici numai încape îndoială. Dar ceea ce trebuie să mărturisim, este, fiindcă adevărul are şi el prerogativele sale, că amestecul Ruşilor în Principate a fost din origină şi până mai încoace binevoitor şi ocrotitor Românilor. Ori care ar fi fost scopurile lor ascunse şi vederile ambiţioase ce aveau protejând Principatele şi stăruind în a susţine autonomia lor, nu ne putem opri cu toate acestea, de-a nu mărturisi că Rusia a apărat mult timp, şi cu eficacitate, nişte drepturi pe care Poarta le călcase în picioare.

Ar fi oare drept a exploata astăzi, în defavoarea Principatelor, temerea ce insufla cu drept cuvânt ambiţia rusă înaintea războiului, nu numai ca să nu li se dea nimic ci încă ca să li se ia şi ceea protecţia rusă le păstrase?

O asemenea purtare în privinţa Românilor, n-ar fi nici dreaptă, nici bine înţeleasă, şi în loc de-a fi păgubitoare Rusiei, ea ar sigura din contra înfiinţarea influenţei sale, pe care iar pune să plătească, ca să zic aşa, toate cheltuielile războiului, lăsându-i după luptă într-o condiţie şi mai rea de cât aceea în care le pusese preponderenţa Rusiei.

Să ne întoarcem la Istorie.

Convenţia de la Akerman libera Principatele de ocupaţia Otomană, şi ceea ce e mai mult, este că ea stipula că prinţi în loc de-a fi numiţi şi destituaţi după voia Porţii, se vor alege de-acum înnainte de naţie pe un termin de şapte ani. Trei ani după aceea, la tractatul de la Adrianopol, Rusia reînnoi vechiul principiu al alegerii prinţilor pe viaţă.

Aşa dar, aducându-şi cineva aminte de miseria ce domnea în Principate prin deasa numire la tron a arendaşilor fanarioţi, va mărturisi ori care i-ar fi principiile politice, că dreptul de-a alege Prinţii şi întinderea dată îndelungării puterii lor, erau două adevărate progrese. Printr-aceasta se asigura oare care stabilitate provinţiilor bănuite de politica schimbătoare a suzeranului. Rusia profita cu iscusinţă de greşalele Porţii şi le întorcea cu iscusinţă în favoarea politicii sale. Principatele prin urmare îi fură datoare restaurarea şi garanţia privilegiilor lor, şi mai în urmă pentru stabilirea bunei orânduieli ş-a unei prosperităţi relative.

De ce Turcia n-a luat iniţiativa unei asemenea politici? De ce n-a înţeles ea că adevăratul ei interes era de-a proteja pe Români, astfel încât să nu mai aibă trebuinţă de-o altă protecţie? Cum nu s-ar fi influenţat Principatele de o protecţie care nu se manifesta la început de cât cu bine faceri?

La 1828, se declară războiul între Rusia şi Poartă. Armia rusă, în număr de 100.000 oameni, trecu Prutul, Mareşalul Bitgenstain intră în Iaşi, detronă pe Domn şi adresă Moldo-Românilor o proclamaţie ce-i înştiinţa că o administraţie centrală va fi instituită sub prezidenţia contelui Palen. Această proclamaţie făgăduia Principatelor pacea pe care o doreau, binefacerea asigurată a unei existenţe legitime şi statornice, şi păstrarea tuturor privilegiilor lor. Bucureşti se ocupară ca şi Iaşi, şi la 16 mai, contele Palen se aşează în noile sale funcţii. Trebuie să încetăm a descrie starea Principatelor în vremea războiului. Ciumă, foamete, epizootie, un frig nesuferit, şi în sfârşit toate relele se păreau unite cu acelea ale războiului.

Pacea se subscrise la Adrianopol la 14 septembrie 1829.

În privinţa Principatelor române, tractatul de la Adrianopol fu o nouă şi solemnă consfinţire a autonomiei şi-a drepturilor lor.

Hosporadul, al cărui termen era fixat pe şapte ani, se hotărî pe viaţă. Canalul Dunării până la unirea sa cu Prutul fu prescris de hotar al Principatelor. Articolul al V-lea mai cu seamă important prescria: „Principatele, România şi Moldavia, puindu-se printr-o *capitulaţie* sub suzeranitatea Porţi, şi Rusia garantând prosperitatea lor, se înţelege că ele îşi vor păstra toate privilegiile şi imunităţile de mai nainte, şi se vor bucura de excitarea religiei lor, cu o securitate complectă, de o administraţie *independentă şi naţională*, şi d-o întreagă libertate de comerţ." DE va observa cineva cu luare aminte va vedea că tractatul de Adrianopol nu stipula noi drepturi pentru Români, aceasta era o recunoaştere precisă şi solemnă a vechilor lor libertăţi.

În virtutea aceluiaşi tractat o comisie se adună la Bucureşti ca să redigeze Regulamentul organic ce urma să fie carta sau constituţia Ţărilor.

Prinţul ales după dispoziţiile date de Regulament nu era un Prinţ absolut, ci urma să administreze cu concursul unei adunări naţionale, căreia i se păstrase dreptul de-a vota birul, de-a face legi şi de-a adresa Prinţului plângerile naţiei chiar alergând la puterile suzerană şi protectoare.

Neapărat Regulamentul organic nu este idealul constituţiei unui popor liber. Dar de v-a privi cine va de-o parte mizeria şi anarhia în care căzuse principatele în curs de un veac de arbitrariu, şi de altă parte de şi va arunca ochii asupra acestei societăţi încă în leagăn, unde nu se găseşte de cât boerul sus şi ţăranul jos, fără clasa de mijloc coaptă pentru libertate şi care constituie în ţările civilizate naţia în sine, va recunoaşte că

BDD-A19401 © 2008 Biblioteca Judeţeană Mureş
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 18:00:38 UTC)

Regulamentul Organic al Moldo-României era un mare progres şi o constituţie foarte liberală pentru un popor aşezat prin poziţia sa geografică între trei guverne absolute.

De la sfârşitul anului 1829 şi până la începutul anului 1834, Rusia, ca să asigure exercitarea tractatului de Adrianopol, ocupă, prin înţelegere cu Turcia, amândouă provinciile, aşteptând lucrarea regulamentului şi punerea sa în lucrare. Reprezentantul Rusiei, generalul Kiselef[3], fu însărcinat cu administraţia ţării, şi ştiu atât de bine să-şi îndeplinească misia, încât guvernarea sa fu un period de reparare pentru Români.

VI.

Convenţia de la Sankt- Petersburg termină misia generalului. Prin acea convenţie de la 29 ianuarie 1834, se coprindea şi evacuarea Principatelor de armiile Ruseşti; Poarta din parte-i, recunoştea formal noua constituţie şi se îndatora a publica un firman însoţit de un Hati-şerif două luni după schimbul ratificaţiilor. Hati-şeriful se publică şi fu o nouă consfinţire a drepturilor, o recunoaştere repetată a independenţei lor administrativă şi legislativă. Principatele se zicea (Art.4) şi vor face în toată libertatea toate legile trebuincioase administraţiei lor din lăuntru, şi Moldo-Români se vor bucura asemenea d-o independenţă *legislativă complectă*, pentru tot ceea ce priveşte la lucrările lor din lăuntru. După aceasta urma să procedeze la numirea prinţilor; dar, în virtutea convenţiei de la Petersburg, amândouă curţile, *pentru acea dată numai*, făcură ele alegerea pe care Regulamentul Organic i-o recunoaşte naţiei. Amândoi prinţi, fură dar numiţi de curţile suzerană şi protectoare după înţelegerea ce-a avut între dânsele, Mihail Sturza fu numit în Moldavia şi Alexandru Ghica în România. Această din urmă alegere fu nenorocită şi nu întârzie mult ca să se încredinţeze de aceasta, şi naţia şi curţile. Obşteasca adunare se văzu nevoită a expune printr-o adresă solemnă atingerile ţări(i) curţilor suzerană şi protectoare.

Curţile în urma rugăciunii adunări(i) obşteşti, orânduiră a se face o cercetare administrării prinţului, în urma căreia Poarta printr-un firman, ce acuza pe Prinţul Ghica, îl depărtă, imputându-i nedreptăţile şi abuzurile ce se săvârşiră în vremea domniei sale[4].

Atunci pentru întâia oară se puse în lucrare Regulamentul organic; alegerea prinţului pentru întâia oară se făcu sub forma constituţională a ţării.

Numele ce ieşi din urma alegerii naţionale fu acela al prinţului Bibescu. El domnea de şase ani când izbucni revoluţia de la 1848. De la ţărmurile Senei, această revoluţie trecuse peste Europa şi răsună până în Orient. Bibescu neputând pune stavilă revoluţiei şi ne vrând să-i fie şef se trase din domnie.

Revoluţia română, generoasă în sine, era în împrejurările de atunci o imitaţie periculoasă pentru ţară, ce prin poziţia şi starea sa soţială nu era pregătită la nişte asemenea evenimente.

Tristele sale rezultate nu întârziară a se arăta, şi o îndoită ocupaţie de Turci şi Ruşi, cum şi convenţia de la Balta-Liman (Mai 1-i 1849) fură concluzia revoluţiei.

Prin această convenţie se suspenda adunările şi în locul lor se adopta *divanele ad-hoc*, ale căror membrii, în loc de-a fi aleşi de naţie, se numeau de Prinţ care putea a-i depărta după voinţa sa. În loc de Prinţi aleşi pe viaţă, se numea de amândouă curţile doi guvernatori pe curs de şapte ani. În această calitate se aleseră şi se numiră domnii Ştirbei în România, şi Gr. Ghica în Moldavia.

Convenţia de la Balta-Liman e cea din urmă ce s-a încheiat în privinţa Principatelor între cabinetul Sankt-Petersburgului şi Poarta otomană.

Aci se opreşte istoria trecutului.

PARTEA A DOUA
VII.

Din astă dureroasă istorie, ale cărei trăsuri principale le-am schiţat într-un chip repede, care sânt învăţăturile ce putem trage, care sânt lecţiile ce izvorăsc pentru puterile europene în general şi pentru fie care dintr-însele în particular?

[3] Generalul Kiselef este astăzi reprezentantul Rusiei pe lângă curtea Franţei.

[4] Nu intră în cadrul acestei lucrări tabloul deosebitelor guverne ce s-au schimbat în Moldo-România de la anul 1834; şi de-am vorbit de Prinţul Ghica, am făcut-o numai ca să ne întrebăm cum acela ce s-a depărtat prin firmanul din 1842 s-a putut numi la 1856 Caimacam al domniei.

BDD-A19401 © 2008 Biblioteca Judeţeană Mureş
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 18:00:38 UTC)

Mai nainte de toate rezultă că Principatele Române sânt *autonome*; şi că nimeni, nici chiar Poarta, ce le este suzerană, n-are dreptul de-a se amesteca în trebile lor din lăuntru.

Al doilea, că Rusia, ca scop de-a sluji proiectele ei de întindere şi conchistă, a garantat Principatelor nişte drepturi pe care Poarta, fără de-ale contesta în prinţip, le călca prin fapte.

Dacă este cineva în drept de a acuza ambiţia celei dintâi, cauză evidentă a războiului trecut, trebuie însă să recunoască că nici o lată putere ca Turcia, n-a servit, prin greşalele sale, această ambiţie ce era aproape de-ai deveni funestă.

Acestea sânt consideraţiile asupra cărora insistăm.

Vom arăta în urmă care sunt pericolele ce ameninţă astăzi Principatele în drepturile şi autonomia lor, şi tot într-o vreme vom încerca a găsi şi tămăduirea acestor rele.

După cum am expus faptele istorice cu cea mai riguroasă nepărtinire, asemenea le vom discuta cu sinceritate. Concluziile noastre vor fi dictate de sentimentele dreptăţi(i): îndrăznim a zice chiar de înţelegerea stări(i) şi a intereselor puteri(i) lor.

Oamenii de Stat ai Ţării aruncă-şi ochii asupra trecutului, întrebe-se care a fost pricina progresării influenţei ruseşti în principatele Române, şi nu vor găsi alt decât abuzurile şi excesele puterii guvernului otoman, abuzurile paşilor au silit Principatele a se întoarce spre puterile creştine. Administraţia Fanarioţilor, impusă de Poartă în contra capitulaţiilor şi a tractatelor, a ocazionat intervenţia rusă şi a dat prilej Ţarului a lua în Principate rolul de protector şi de binefăcător.

Rusia însă, cu toată dibăcia ei, a făcut o mare greşeală amestecându-se într-un chip prea direct în trebile din lăuntru ale Principatelor, a căror afecţie au pierdut-o numai din pricina aceasta. Un popor este ca un cal de bună viţă, pe care mâna ce-l conduce trebuie să fie foarte uşoară ca să-l poarte de frâu fără de-al supăra zăbala.

Cu cât Rusia eşia din rolul ei de protectoare, luând p-acela de suverană, cu cât mai mult se amesteca în guvernul României, cu atât ea îşi pierdea popularitatea sa. Şi din contra, cu cât Turcia făcea să se simţă puterea ei, cu atât mai mult se ştergea din inimile Românilor vechile prejudicii în contra acestei puteri, şi în locul lor renăştea simpatiile. Tractatul de la Balta-Liman fu cea mai însemnată greşeală a Rusiei, căci printr-însul lua Românilor o parte din privilegiile, pe care protecţia sa făcuse să li se recunoască in nou. Rusia nu se opri aci, ea făcu o greşeală şi mai mare încă în ziua când, călcând în picioare independenţa României, pe care o garantase câţi-va ani mai înainte, declară în faţa Europei că ea va păstra ca un gaj, până la îndeplinirea cererilor sale, aceste două Principate unde armatele sale pătrunseră într-un mod nelegitim.

Faptele vorbesc mai bine de cât am putea vorbi noi; dar mai cu seamă pot arăta Turciei politica ce urmează să aibă în viitor în privinţa Principatelor. Interesele ei se unesc într-aceasta cu îndatoririle pe care i le impun tractatele. Încredinţezese[5] Principatele că Turcia le voieşte binele, că este dispusă a le proteja, că garanţia autonomiei lor le va veni mai mult de la Poartă de cât de la cele-l-alte puteri, ş-atunci aceste ţări în loc de-ai aduce confuzie şi anevoinţe în lucrări, îi vor fi un ajutor şi o barieră contra năvălirilor străine.

VIII.

Ce a făcut cu toate acestea Turcia de când războiul şi tractatul Parisului, ce suprimară protectoratul Rusiei, a dat României libertatea de a-şi manifesta dorinţele şi trebuinţele ei?

Ea a arătat din contra, nişte tendinţe nu numai de dominaţie asupra Principatelor, ci încă şi de întrupare. În conferinţele Constantinopolului de la 1856 Ianuarie, ea nu şi-a ascuns Pretenţiile de a trata principatele ca pământ conchis şi ca provinţie făcând parte integrantă din imperiul otoman. Ea a făcut a se crede desfăcută de ori ce îndatorire în privinţa lor în urma călcări(i) tractatelor încheiate cu Rusia, ca cum aceste îndatoriri n-ar rezulta din acele tractate şi nu s-ar coprinde în ele. Ea manifestă curat intenţia de-a nu lua în nici o consideraţie (de-ar fi lăsat-o puterile străine în voia ei) privilegiile restituite prin tractatele de spre care vorbirăm. A declarat voinţa sa de-a ridica fortăreţele dărâmate, izvor al atâtor calamităţi şi ură, pe când acestea existau ! Ea pretinde să numească prinţi sau de-a dreptul, sau după o listă de candidaţi ce va da ţara, ca să poată da curs vechilor intrigi, nestatornicii de-altă dată, şi atârnărilor servile ale guvernatorilor pe care ea-i va alege. Ea merge şi mai departe de cât tot-deauna: a încercat ş-a izbutit a se amesteca în guvernarea din lăuntru a ţărilor sub pretext *de-a armoniza instituţiile din lăuntru după timp şi trebuinţele generale*; în sfârşit Poarta s-a arătat dispusă a nesocoti toate drepturile principatelor, chiar acela pe care le respectase în timpii trecuţi pe când România era prada arbitrariului Porţii.

A se guverna după legile lor, fără a adopta altele, după trebuinţele epocii, a fost un drept pe care Principatele l-au (lu a) exersat tot deauna în toată întinderea lui. De va consulta cineva istoria lor legislativă în

[5] În sensul de „a fi convinse” (n. n.)

BDD-A19401 © 2008 Biblioteca Judeţeană Mureş
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 18:00:38 UTC)

periodul acestor cinci-zeci din urmă ani, va rămâne în uimire văzând câte modificaţii s-au introdus în legislaţia lor, cât progres au făcut în acest mic spaţiu de timp, ast mic popor Român, abia cunoscut Europei occidentală. În această transformaţie progresivă, în această lucrare din lăuntru, operată în sânul unei soţietăţi turburată de rele şi intrigi necontenite, nu vedem pe nicăeri amestecul Porţii. Tot s-a operat după voinţa şi trebuinţele astei soţietăţi reprezintată de prinţii şi adunările ţării.

Pretenţiile ilegale ce Poarta a manifestat înaintea tractatului de Paris, le-a reprodus, cu oare-care sfială, la congresul din Paris; şi în urmă, la conferinţele din Constantinopol după ce s-a sub-scris tractatul de la 30 martie.

IX.

Turcia a făcut o nouă greşeală protestând în contra prelungirii ocupaţiei austriece în Principate, arătându-se, din contra, favorabilă acestei prelungiri.

Oamenii ei de Stat nu văd că astă ocupaţie nu poate avea alt efect, decât a face pe Români să le pară rău de trecut din pricina vexaţilor prezentului?

Austria se înşeală dacă crede că fără de primejdie poate succede politicii ţarilor.

În general se crede că Staturile cele mici sânt lesne de cotropit, şi plecând de la acest prinţip numai, nu se gândesc că de multe ori puterea lor consistă chiar în propria lor slăbiciune. Într-alt chip cum am putea explica rezistenţa Moldo-României, (dacă n-am vorbi de cât de dânsa), de a nu cădea în mâinile uneia din puterile ce o învecinesc?

Călcând drepturile Principatelor, Poarta a slujit interesele Rusiei, dându-i prilej de amestec în ţară şi de protejare.

Rusia, după ce a pregătit duhurile a îngădui dominaţia ei prin binefaceri, a încercat în urmă a călca în picioare independenţa Principatelor ce ea însă-şi garantase; însă n-a izbutit în aceasta.

Făcând aceeaşi încercare, Austria nu se adastă la aceeaşi neizbândă?

Ocupând Principatele cu consimţământul Porţii, al Franţei şi al Engliterei, cu scopu(l) de a păstra neutralitatea ţării, şi de a o scuti de ocupaţia rusă, sub ce pretext şi cu ce drept mai le ocupă astăzi când nu mai există nici un motiv din cele ce însemnarăm? Aliată a Franţei şi a Engliterei într-un războiu a cărei misie a fost de-a apăra drepturile ameninţate de pretenţiile Rusiei, precum şi trecerea Prutului, Austria ar putea oare, fără de a da bănuieli Europei despre intenţiile sale, să calce drepturi pe care ea a vrut să facă pe alţii să le respecteze?

Prelungind cu stăruinţă ocupaţia, nu va dobândi alt rezultat de cât a da bănuieli despre bunele-i cugetări şi de-a ridica în contra-i opinia publică, ce nici până astăzi nu prea i-a fost favorabilă, din pricina politicei sale şovăitoare în vremea războiului. Să adăugăm încă că şi de va fi având gânduri secrete şi ambiţioase, acele nădejdi nu pot izbuti întru nimic. Petersburg observă Viena, şi nu va îngădui să izbutească în folosul altuia copia unui original ce n-a slujit pe Rusia; Franţa şi Englitera, care n-au cerut războiul, îşi vor ţine făgăduinţele lor, adică de a nu permite unei aliate, ce nici n-a tras spada, să se bucure singură de o conchistă teritorială, cu care se calcă drepturile şi interesele echilibrului Europei, şi a culege singură fructele unei victorii care n-o costă nimic şi care nu e a sa.

X.

Ocupaţia dar de astăzi a Principatelor de armiile austriece, cu primirea Porţii, este o a doua însemnată greşeală ce face această putere în paguba României.

Din nenorocire aceasta nu e cea din urmă, şi mai avem încă o a treia imputare a-i face atât mai serioasă, cu cât se atinge mai mult de autonomia Principatelor, în momentul acesta care este cel mai decisiv şi mai critic. E vorba despre firmanul de convocaţia divanelor chemate pentru a exprima opinia Principatelor şi dorinţele lor în privinţa organizaţiei viitoare.

În virtutea acestui firman, (în contra căruia Europa n-a zis nimic până acum) Principatele vor fi oare consultate? În ce mod şi prin ce organe îşi vor exprima dorinţe şi trebuinţele lor?

Cinci comiteturi, pentru formarea cărora nu s-au consultat nici legile, nici datinele, nici obiceiurile şi gradul de civilizaţie al ţăr(i), vor constitui fiecare divan. Aceste comiteturi se vor mărgini a-şi exprima dorinţele ce se vor examina întâi de către Comisia europeană; şi, după ce vor trece mai întâi printr-acest examen, se vor supune unui al doilea examen şi vor deveni obiectul desbaterilor ulterioare între Poartă şi puterile aliate.

Însă, după aceste încercări şi dezbateri, Principatelor, care sânt partea interesantă şi principală într-această desbatere, li se vor da cel puţin dreptul de-a avea reprezentanţi, comisari, sau mai bine avocaţi în conferinţele ce se vor ţine ca să le justifice voinţele, să le apere cererile şi să le susţie drepturile?

BDD-A19401 © 2008 Biblioteca Județeană Mureș
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 18:00:38 UTC)

Nu ! Firmanul e hotărâtor; glasul Moldo-Românilor nu se va auzi în conferinţe: ei nu vor avea nici glas deliberativ, nici glas consultativ; nu vor avea nici chiar un delegat care să le apere drepturile, şi relaţiile divanelor cu comisia europeană se vor opera *prin mijlocirea comisarului otoman*.

Nu este destul atât: Poarta îşi încheie firmanul mai rău de cât îl începe. Turcia, prin cel din urmă articol, declară cu ton de stăpân desăvârşit, iar nu de suzeran, că dacă divanele vor îndrăzni să iasă din şirul lucrurilor existente, *se vor lua măsuri de dojenire pentru asemenea purtare*.

Poarta, scriind şi vorbind astfel Românilor, uită că adevăratul ei titlu, acela ce i se da până astăzi de Europa, acela sub care figurează în tractatul de Paris, este titlul de suzerană. De-aci îi vin drepturile asupra României, însă de-aci şi îndatoririle. Tonul dar şi dispoziţiile firmanului nu se aseamănă cu îndatoririle Porţii şi păşesc peste drepturile Principatelor.

Tractatele Porţii cu Rusia, desfiinţate întru ceea ce privesc relaţiile între dânsele a acestor două puteri, rămân în fiinţă în ceea ce privesc drepturile recunoscute printr-însele Principatelor, drepturi chezăşuite prin tractatul de la 30 Martie6, pe care Poarta urmează să-l respecteze.

Să ne întoarcem acum iar la firman. Care-i este sensul? Care este şirul lucrurilor din care divanele nu pot eşi? Până la ce punct le este iertat a manifesta dorinţele ţări(i)? Li se vor lua în băgare de seamă acea manifestare? Asupra acestor chestii există o adâncă tăcere.

Comitetele, zice firmanul, „au drept a delibera asupra Regulamentelor Principatelor". Acesta e dreptul cele mai întins ce li se acordă. Să lăsam că dreptul acesta l-a avut Principatele şi că era de prisos a se mai specifica din nou, dar să ne întrebăm şi să întrebăm pe Poartă, Regulamentele sânt ele oare instituţii viţioase? Imperiul otoman are mai bune? şi n-ar fi de dorit pentru regeneraţia Imperiului său să aibă asemenea Regulamente în toate provinciile ei? Cine mai crede astăzi că Regulamentele sânt pricina relelor ce bântuie ţara Românească? Cine nu ştie că ele provin mai mult din nestatornicia şi slăbiciunea guvernului ei, iar mai cu osebire din neîncrederea ce are Românul în ziua de mâine, şi din necontenitele frământări provenite din intrigile ambiţiilor, necontenit în luptă, şi de conflictele în care sânt puse interesele puterilor ce-o învecinesc?

Uitând Europa acestea şi ocupându-se numai cu revizia legilor din lăuntru, n-ar putea cineva să crează că nu este serios dispusă a tămădui răul şi că fuge de prilejul a găsi rana ca să nu fie silită a o vindeca?

Dreptul de-a delibera asupra Regulamentelor Principatelor, drept pe care firmanul nu-l contestează, cum îl înţelege oare? Alegerea Prinţilor este oare coprins într-însul? sau puterile voesc să-şi însuşească misia de-al numi? Poarta voeşte să-l aleagă ea? şi puterile voesc să se amestice în revizia Regulamentelor?

Înainte de firmanul din Octombrie 1856, aceste puncturi nici că erau în dezbatere.

Convenţia de la Balta-Liman (care nu suspenda de cât pentru şapte ani, astăzi expiraţi constituţia ţării), această convenţie este acum desfiinţată prin război şi Principatele reintră neapărat, astfel o cere dreptatea şi tractatul Parisului[7], în drepturile lor recunoscute de tractatul de Adrianopol şi regulamentele organice. Vor fi dar în dreptul privilegiilor lor de-aşi alege prinţii şi de-a se administra în virtutea vechilor lor capitulaţii, neîncetat reînoite sau confirmate.

Dacă dreptul de a-şi alege prinţi se va lua Principatelor, dacă autonomia lor se va mântui, dacă Europa va pretinde a se amesteca în redacţia Regulamentelor lor, atunci ori ce om serios se va putea întreba la ce a slujit Românilor războiul, în urma căruia au suferit atât de mult, la ce le slujeşte astăzi protecţia Europei; neapărat nu alta, de cât ai face mai nenorociţi, mai maltrataţi, mai puţin independenţi, dându-le legi dictate de străini; ar greşi atunci oare Români(i) dacă suspinând ar cere trecutul cu relele lui?

XI.

Tractatul de Paris, ce păstrează privilegiile Principatelor, a introdus o simţitoare modificaţie în starea lor.

Poarta rămâne suzerană cu drepturile ei de tribut şi omagiu, şi ci îndatoririle ce de mai multe ori a subscris, dar în locul protectoratului *exclusiv* al Rusiei, succede protectoratul *colectiv* al puterilor celor mari ale Europei.

[6] Art. XXIII din tractatul de Paris, ce coprinde că administraţia Principatelor va fi independentă şi naţională.

[7] Art. XXII. Principatele vor urma a se bucura, sub suzeranitatea Porţii şi sub garanţia puterilor contractante, de privilegiile şi imunităţile ce posedau.

BDD-A19401 © 2008 Biblioteca Judeţeană Mureş
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 18:00:38 UTC)

Acest protectorat colectiv va fi sau o vorbă zadarnică, sau va avea de ţintă scopul de a da Principatelor o chezăşuire mai interesantă şi cu rezultate priincioase de cât acelea ce le dăduse Rusia, va avea de ţintă apărarea drepturilor lor în contra tuturor acelora ce ar voi să le calce.

Care sânt pericolile ce ameninţă drepturile Principatelor?

Care sânt mijloacele cele mai sigure pentru a le feri de-acele pericole?

Înainte de războiul din urmă primejdia venea de la Rusia. Mulţumită unei politic iscusite, ea ştiu a-şi statornici şi a-şi creşte influenţa sa în Principate. Acum însă proiectele ei s-au dat pe faţă; masca a căzut şi nu ne mai putem teme de dânsa.

Ceea ce este de temut astăzi pentru Principate, este acel spirit de temere în privinţa Rusiei, pe care l-am mai spus şi care există chiar după războiul trecut. Este cu dreptul oare a nu lăsa pe Români să se bucure de drepturile ce le-a dat Rusia, numai fiind că le sânt date sau garantate de ea?

O asemenea greşală, a lua umbra drept realitate, nu se poate face de nişte adevăraţi politici.

Primejdiile ce ameninţă astăzi Principatele, o putem zice cu încredere, vin mai mult de la Austria şi Poarta de cât de la Rusia.

Ce trebuie dar să facă puterile Europei ca să spere drepturile Principatelor Române şi să le asigure prosperitatea? După idea noastră, doar lucruri ar ridica anevoinţele, ar nimic toate stavilele, ar înfrâna toate ambiţiile, şi ar face a înceta toate intrigile.

Cea dintâi, să declare apărate de ori ce călcare drepturile ce Principatele dobândiseră în urma tractatului de la Adrianopol.

Cel de-al doilea, să dea două garanţii acestor drepturi: Unirea Principatelor şi ereditatea Prinţului, ales de naţia Română în deplină libertate.

Unirea Principatelor are în favorul ei un proverb vechi dar adevărat: Unirea face puterea. Nu este dovedită puterilor, acelora cel puţin ce n-au nici o ambiţie că puterea relativă a Principatelor, în loc de-a fi păgubitoare la vreuna dintr-însele este o garanţie de repaos şi linişte pentru fie care dintr-însele în parte, şi o balanţă pentru echilibru Europei.

Unească-se Moldo-România, şi va forma o naţie în care intriga cu anevoinţă se va strecura. Vecinii vor găsi o barieră grea de sărit; Turcia are înainte-i o barieră mai serioasă: integritatea ei nu va mai putea fi ameninţată aşa de lesne, şi ţara ce o va apăra astfel, în loc de a fi împotrivă-i, iar fi cu atât mai credincioasă, cu cât ar vedea că prin politica înţeleaptă a Porţii, şi-a dobândit puterea a apăra chiar pe Poarta şi a se apăra împreună !

Unească-se Principatele şi în loc de a fi un câmp deschis tuturor năvălirilor şi ocupaţiilor decorate cu ori ce titlu, în loc de-a fi expuse prin situaţia lor politică necontenitelor invazii, ca şi locuitorii expuşi frigurilor de bălţi infecte, vor forma o miliţie destoinică a apăra frontierele şi a sluji de avangardă Otomanilor, atunci pământul lor, ocrotit de astă putere relativă, va fi fericit şi va produce cu securitate bogăţiile sale din lăuntru. Proprietăţile, mai necultivate astăzi, se vor acoperi cu bogate holde. Stepele sale până aci pustii, nestrăbătute mai de nici un drum, se vor acoperi în scurt timp cu şosele, care vor înlesni comunicaţia, şi în fine drumurile de feri vor brăzda lungile sale câmpii. Apele sale vor deveni nişte arterii binefăcătoare pentru comerţ şi civilizaţie, şi Europa întreagă va privi cu bucurie efectul protecţiei sale şi va primi tributul recunoştinţei Românilor.

Ca să se realizeze acest viitor, mai este încă o măsură de întrebuinţat, nu mai puţin folositoare de cât ce dintâi. În situaţia politică în care se găseşte Moldo-România, după cum noua numire a Prinţului pe şapte ani ni s-a părut un pas spre progres, şi cea pe viaţă se părea şi mai mare, asemenea şi ereditatea lui ni se pare neapărat trebuincioasă.

Atunci numai se va pune un termen acestei nestatornicii, cauză principală a tuturor nenorocirilor României. Atunci numai vor înceta intrigile în ţară şi chiar afară din ţară. Oamenii luminaţi şi influenţi ai Principatelor, în loc de a se depărta de alesul naţiei, se vor strânge împrejuru-i şi vor sluji împreună ţara, când nu vor mai fi preocupaţi a-şi sluji propriile lor ambiţii. Geloziile, rivalităţile din familii, tot deauna funeste în Staturile cele mici, se vor stinge puţin câte puţin; şi în fine, Prinţul ne mai fiind pus în luptă ca în trecut, ne mai fiind silit a-şi întrebuinţa vremea şi facultăţile ca să placă puterilor străine şi să-şi pregătească lui sau la ai lui mijloace de-a viza la un tron efemer, nu va mai avea alte grije sau alt studiu de cât acelea de a administra ţara desfăşurând toate isvoarele de prosperitate sub privegherea unei adunări naţionale şi sub garanţia Porţii şi a Europei.

Aceasta este, ni se pare, soluţia cea mai de dorit în starea lucrurilor de astăzi, fiind că este cea mai practicabilă, şi fiind că, respectând drepturile puterii suzerane, asigurăm tot într-o vreme drepturile şi privilegiile naţiei Române.

XII.

BDD-A19401 © 2008 Biblioteca Județeană Mureș
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 18:00:38 UTC)

Această soluţie conformă, în parte cel puţin, cu intenţiile a trei din puterile ce au subscris tractatul Parisului, Congresul ar fi putut s-o hotărască şi s-o adopteze. Cu toate acestea plenipotenţiarii au preferat să mai adăste. Această adăstare funestă intereselor României pe care o ţine de nouă ani în neastâmpăr, neştiind cum o să se rezolveze chestiile fundamentale a le organizaţiei ei, România a primit-o cu linişte şi resignaţie.

Cum ar fi putut ea să vorbească, când cei ce o guvernă îi închide gura, suprimă jurnalele; când armiile străine îi ocupă teritoriul când chiar Turcia al căreia interes ar fi ca ea cea dintâi să apere indipendenţa Moldo-României şi pământul ei de ocupaţii străine, ea îngăduie ocupaţia austriacă, lasă să se vădească dorinţa de dominaţie, şi printr-un firma se împotriveşte a lăsa pe Români să-ţi manifesteze dorinţele şi să-şi apere drepturile prin reprezentanţi aleşi de dânşi(i), drept de apărare ce se acordă chiar vinovaţilor ! Tăcerea dar a Românilor u este un consimţământ al lor, ci este mai cu seamă o elocventă protestaţie ce le este ertată celor slabi. Asculte această tăcere Puterile europene, şi vor auzi glasul României îndreptându(-)se la toate, şi la fie care în parte, cerând cu tractatele în mână autonomia lor.

Ruşilor le zice: „M-aţi protejat mult timp şi v-am fost recunoscătoare. Dar într-o zi fără pretext m-aţi ocupat cu nedrept, şi nu v-aţi sfiit, într-o luptă ce nu mă privea pe mine, să declaraţi Europei că mă luaţi drept zălog.

„Călcându-mi independenţa, ce-mi protejaţi până aci, m-aţi autorizat a crede că binefacerile voastre era dictate de interes, şi aţi pierdut într-o zi influenţa ce dobândiseräţi după mulţi ani de ocrotire. Îndreptaţivă-ţi greşeala; apăraţi autonomia pe care n-aţi putut-o călca fără pedeapsă."

Austriei: „Ai venit în Principate cu scop mărturisit de ale apăra de năvălirile şi relele războiului. V-am fost recunoscători şi v-am primit cu frăţie şi bunăvoinţă; dar când nea-m încredinţat că de şi s-a făcut pacea, armiile tale tot vor să ocupe ţara, n-am putut să mai hrănesc pentru tine decât nemulţumire şi neîncredere. Interesele tale comerciale şi influinţa ce ai trebuinţă a păstra pe Dunăre te invită să adopţi altă politică, şi în loc de-a insufla ura sileşte(-)te să ne atragi simpatiile, respectându(-)ne drepturile şi autonomia".

Turciei: „Îmi eşti suzerană: nu ţi-am contestat nici odată acest titlu. Viu să-ţi cer a-mi respecta drepturile. De ce nu te încrezi în mine? De ce îngădui ocupaţia teritoriului meu? De ce ameninţi vechile noastre privilegiuri? De ce înnăbuşeşti glasul dorinţelor mele? De ce nu îngădui ca la Conferinţele ce vot hotărî viitorul meu, să am, daca nu reprezentanţi ai naţionalităţi(i) mele, care să voteze cu judecătorii mei, cel puţin delegaţi care să apere dorinţele mele? Nu lăsa altora pretextul, dorit poate, de-a ne proteja. Protege-ne chiar tu ! Respectează-ne autonomia ce am câştigat-o prin sânge de la Sultan(i) voştri, şi ne-a consfinţit-o nenumărate tractate".

În sfârşit, Franţei şi Engliterei: „Aţi combătut în numele dreptăţii: face-ţi să se respecteze dreptatea. Nu ne trageţi din ghiarele unei ambiţii ca să ne lăsaţi în ghiarele alteia. Austria n-a vărsat nici o picătură de sânge, în vreme ce voi aţi vărsat pe-al vostru. N-o lăsaţi să culeagă roadele unui război, ale cărui dureri numai voi le aţi suferit. Turcia vă e datoare respect pentru integritatea ce i-aţi asigurat; întrebuinţaţi influenţa legitimă ce aţi dobândit asupră-i, ca să pledaţi causa noastră, ce este dreaptă şi care interesă atât pe voi cât şi pe noi.

„De şi Stat secundar, România are şi ea valoare în ochi(i) Europei şi în echilibrul ei. Ea neutralizează acest mare râu al Dunării, unul din principalele arterii ale continentului. Aţi fost destul de puternice ca să preîntâmpinaţi, fiţi destul de înţelepte ca să prevedeţi răul.

„Greşalele diplomaţiei să nu mai formeze acelaşi nod al chestiei Orientului pe care sabia voastră l-a tăiat.

„Asiguraţi-ne autonomia şi nu îngăduiţi ca să fim nici Paşalâc turcesc, nici Provincie rusească sau austriacă.

„Aceasta ar fi în contra interesului Europei şi după cum a zis un mare orator Englez: *în contra dreptului*.

„Ministerul care dirige trebile Engliterei, s-a arătat tot-deauna apărător al dreptului naţiilor; părăsind astăzi apărarea drepturilor României nu şi-ar schimba politica, şi nu şi-ar înmulţi numărul inamicilor săi.

„Cât pentru Franţa, România ce tot-deauna a simţit o vie simpatie pentru dânsa, îşi întoarce ochi(i) asupră-i ca spre o soră mai mare în civilizaţie şi progres şi adastă de la dânsa sprijin şi protecţie."

Iată ce zice Europei tăcerea României. Şi noi, ca să încheiem, ne întoarcem la o consideraţie dezvoltată în această scriere şi întrebăm: Care a fost cauza amestecului Rusiei în Principatele Române? Călcarea drepturilor Principatelor de Poarta Otomană.

Aceleaşi cauze n-ar produce aceleaşi efecte?

Mijlocul cel mai sigur pentru Occident de-a desfiinţa influenţa rusă în Orient, nu este de-a şterge până şi urmele binefacerilor ruseşti; ci de a garanta drepturile popoarelor şi de ala da mai mult decât le dăduse Rusia.

Puterile occidentale se îndoiesc oare de izbânda unei asemenea politici?

Tractatul din Paris fi-va oare numai o hârtie scrisă?

FINE.

BDD-A19401 © 2008 Biblioteca Judeţeană Mureş
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 18:00:38 UTC)